

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 35

(Prot. Nr. 65, 11.§)

2023. gada 21. decembrī

Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu

Lieta Nr. KL\2.2-3.2\22\8

Par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantā noteiktā aizlieguma pārkāpumu biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” darbībās

SATURA RĀDĪTĀJS

I	Lietas būtība.....	2
II	Lietas dalībnieks	2
III	Administratīvais process iestādē	4
IV	Lietas priekšmets	4
	1. LTAB biedru maksājumi	4
	2. Iestāšanās nauda, lai kļūtu par LTAB biedru	6
	2.1. Iestāšanās naudas mērķis	6
	2.2. Iestāšanās naudas apmēra noteikšana	8
	2.2.1. Pirmā iestāšanās naudas aprēķina formula	8
	2.2.2. Otrā iestāšanās naudas aprēķina formula.....	9
	2.2.3. Trešā iestāšanās naudas aprēķina formula.....	9
V	Konkrētais tirgus	11
	3. Konkrētās preces tirgus	11
	4. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus	13
	5. Konkrētais tirgus	13
	6. Konkrētā tirgus ekonomiskais raksturojums	13
	6.1. Tirgus dalībnieki.....	13
	6.2. Koncentrācija.....	14

6.3.	Potenciālā konkurence	16
6.4.	Pakalpojuma raksturs (konkurences elementi)	18
6.5.	Pārslēgšanās iespējas	19
VI	Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 1. punkta piemērošana.....	19
7.	Ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm	19
8.	Tirgus dalībnieku apvienības lēmums	20
9.	Konkurenci kavējošas, ierobežojošas vai deformējošas sekas	21
VII	Konkurences ierobežojuma juridiskais un ekonomiskais novērtējums	23
10.	Elektronisko pierādījumu analīze	23
11.	LTAB noteiktās iestāšanās naudas mērķis.....	25
12.	LTAB rīcības ietekme uz jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu OCTA tirgū Latvijā ...	26
13.	LTAB rīcības radītais konkurences ierobežojums OCTA tirgū Latvijā	27
14.	LTAB rīcības atbilstība LESD 101. panta 1. punktā noteiktajam aizliegumam.....	29
VIII	Atbildība	29
15.	Naudas soda piemērošanas vispārējais pamats	29
16.	Pārkāpuma smagums	30
17.	Pārkāpuma ilgums.....	31
18.	Atbildību mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi	32
19.	Naudas soda apmērs.....	32
20.	Naudas soda samazinājums saskaņā ar izlīguma iesniegumu.....	32

I LIETAS BŪTĪBA

- 1 Lietas Nr. KL\2.2-3.2\22\8 “Par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantā noteiktā aizlieguma pārkāpumu biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” darbībās” izpētē Konkurences padome (turpmāk – KP) vērtēja Biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” (turpmāk – LTAB) rīcības, nosakot noteikta apmēra iestāšanās naudu kā priekšnosacījumu dalībai biedrībā, atbilstību Līguma par Eiropas Savienību darbību (turpmāk – LESD) 101. panta 1. punktam.
- 2 Lietas izpētes periods ir laika posms no iestāšanās naudas sākotnējās noteikšanas LTAB statūtos līdz brīdim, kad LTAB iestāšanās naudu pārtrauca piemērot, proti, no 30.08.2004. līdz 16.05.2022.

II LIETAS DALĪBNIKES

- 3 LTAB ir 30.08.2004. Latvijas Republikas Komercreģistrā reģistrēta biedrība ar vienoto reģistrācijas Nr. 40008084453. LTAB juridiskā adrese ir Toma iela 4, Rīga, LV-1003. LTAB amatpersonas ir [AA] un [AB].
- 4 Šī lēmuma pieņemšanas brīdī LTAB ir deviņi biedri¹:
  - Apdrošināšanas akciju sabiedrība “BALTA”;
  - ERGO Insurance SE Latvijas filiāle;

¹ LTAB, OCTA sistēmas dalībnieki. Pieejams: <https://www.ltab.lv/octa-sistemas-dalibnieki/>

- Akcine draudimo bendrove “Gjensidige” Latvijas filiāle;
  - AAS “BTA Baltic Insurance Company”;
  - If P & C Insurance AS Latvijas filiāle;
  - Swedbank P & C Insurance AS Latvijas filiāle;
  - “Baltijas Apdrošināšanas Nams” apdrošināšanas akciju sabiedrība;
  - “Compensa Vienna Insurance Group” ADB Latvijas filiāle;
  - Balcia Insurance SE.
- 5 LTAB tika izveidots 2004. gadā pēc Satiksmes biroja likvidācijas, kuram līdz likvidācijas brīdim kā valsts institūcijai bija uzdevums nodrošināt sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk – OCTA) sistēmas darbību Latvijā². Pēc biroja likvidācijas tā ilgtermiņa ieguldījumi, apgrozāmie līdzekļi un saistības bez atlīdzības tika nodoti LTAB³.
- 6 LTAB darbību regulē Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums (turpmāk – OCTA likums), savukārt tā tiesisko statusu nosaka Biedrību un nodibinājumu likums. OCTA likums nosaka, ka LTAB ir apvienojušās visas apdrošināšanas sabiedrības, kurām ir tiesības veikt OCTA apdrošināšanu Latvijas Republikā. LTAB atbilstoši savai kompetencei patstāvīgi pieņem lēmumus, veic tam noteiktos uzdevumus un ir atbildīgs par to izpildi. LTAB nodrošina OCTA sistēmas sekmīgu darbību atbilstoši tā darbības mērķim un uzdevumiem.⁴
- 7 LTAB kompetenci, tiesības un pienākumus nosaka OCTA likuma 44. pants. Šī panta pirmajā daļā ir noteikts LTAB darbības mērķis – nodrošināt ceļu satiksmes negadījumā cietušo trešo personu interešu aizsardzību un veicināt OCTA stabilitāti un attīstību. Šis mērķis ir nostiprināts arī LTAB 30.08.2004. un 12.11.2007. statūtu 2.1. punktā.
- 8 Atbilstoši OCTA likuma 44. panta otrajai daļai LTAB pienākumos ietilpst garantijas fonda⁵ darbības nodrošināšana, apdrošināšanas atlīdzības izmaksa no garantijas fonda OCTA likumā noteiktajos gadījumos, OCTA darbībai nepieciešamās informācijas sistēmas attīstīšana, pakalpojumu, kas saistīti ar OCTA tehniskajām, juridiskajām un medicīniskajām ekspertīzēm, sniegšana, tehnisko ekspertu sertificēšana un apmācība, LTAB biedru nodrošināšana ar apdrošināšanas polišu un saskaņotā paziņojuma veidlapām un citi pienākumi.
- 9 No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40. panta otrās daļas izriet, ka privātpersonai pārvaldes uzdevumu var deleģēt ar ārēju normatīvo aktu vai līgumu, ja tas paredzēts ārējā normatīvajā aktā. Tādējādi, ņemot vērā OCTA likumā ietvertu LTAB kompetenci, pienākumus un tiesības, KP secina, ka LTAB ir deleģēts valsts pārvaldes uzdevums ar ārējo normatīvo aktu. To apstiprina arī Latvijas Republikas Senāta 01.02.2022. lēmums lietā Nr. SKA-564/2022.
- 10 Ņemot vērā iepriekš minēto par LTAB kompetenci un pienākumiem, kā arī OCTA likuma 43. panta pirmajā daļā noteikto, KP secina, ka daļība LTAB ir priekšnoteikums darbībai OCTA tirgū Latvijā. To nosaka ne vien OCTA likuma regulējums, bet arī fakts, ka jebkurš apdrošinātājs bez piekļuves, piemēram, LTAB informācijas sistēmai un citiem LTAB nodrošinātajiem pakalpojumiem, nebūtu arī spējīgs sniegt OCTA pakalpojumu Latvijas teritorijā.
- 11 LTAB statūti regulē LTAB lēmumu pieņemšanas kārtību, tostarp attiecībā uz iestāšanās naudas aprēķina metodiku un apmēru. LTAB lēmēj institūcija ir biedru sapulce, un to veido visi LTAB biedri. Katram biedram LTAB biedru sapulcē ir viena balss. Vienīgi biedru sapulcei ir tiesības pieņemt lēmumu par biedru uzņemšanu vai izslēgšanu no LTAB, tāpat tai ir tiesības apstiprināt

² Ministru kabineta 13.05.1997 noteikumi Nr. 182 “*Satiksmes biroja nolikums*”, 1. punkts.

³ Ministru kabineta 20.08.2004 rīkojums Nr. 583 “*Par Satiksmes biroja likvidāciju*”, 4. punkts.

⁴ OCTA likums, 43. pants.

⁵ Garantijas fonda mērķis ir nodrošināt apdrošināšanas atlīdzības izmaksu to zaudējumu segšanai, kurus nodarījis transportlīdzeklis, kura īpašnieks savu civiltiesisko atbildību nav apdrošinājis, nenoskaidrots transportlīdzeklis un citos gadījumos, kas noteikti OCTA likumā.

LTAB iestāšanās naudu, biedru naudu, noteiktiem mērķiem paredzētu iemaksu un LTAB darbībai nepieciešamo iemaksu apmēru, kārtību un izmantošanu.⁶

III ADMINISTRATĪVAIS PROCESS IESTĀDĒ

- 12 KP 02.08.2021. saņēma Balcia Insurance SE, reģistrācijas Nr. 40003159840, (turpmāk – Balcia) iesniegumu Nr. LV1_1801/10-01-2021-182 par LTAB noteikto iestāšanās naudu. Balcia iesniedza papildu informāciju pie iesnieguma 11.08.2021., 19.08.2021., 20.08.2021., 30.09.2021., 16.11.2021., 24.11.2021., 01.12.2021., 17.01.2022., 31.01.2022. un 15.02.2022.
- 13 Izvērtējot saņemto informāciju un pamatojoties uz Padomes 16.12.2002. Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā 5. panta pirmo daļu, KL 8. panta pirmās daļas 1. punktu un 22. panta pirmo daļu, KP 22.04.2022 ierosināja lietu Nr. KL\2.2-3.2\22\8 “*Par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantā noteiktā aizlieguma pārkāpumu biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” darbībās*” (turpmāk – Lieta).
- 14 16.08.2022. un 30.08.2022. KP amatpersonas veica Konkurences likuma (turpmāk – KL) 9. panta piektās daļas 4. punktā noteiktās procesuālās darbības biedrības LTAB telpās⁷ (turpmāk – Inspekcijas).
- 15 Lietas izpētes ietvaros KP ieguva informāciju arī no esošajiem un potenciālajiem OCTA tirgus dalībniekiem.
- 16 Atbilstoši LTAB ierosinājumam, Lietā notika izlīguma sarunas. To ietvaros 16.06.2023., 30.08.2023. un 24.10.2023. notika tikšanās starp KP un LTAB. KP arī iepazīstināja LTAB ar lietas materiāliem un pārrunāja lietā konstatētos faktus un to juridisko novērtējumu. KP 02.11.2023. nosūtīja LTAB vēstuli Nr. 2.2-3.2/1328 “*Paziņojums par Konkurences padomes lēmuma pieņemšanai nepieciešamo faktu konstatēšanu un par uzaicinājumu iepazīties ar lietā Nr. KL\2.2-3.2\22\8 esošajiem pierādījumiem un viedokļa izteikšanu*” (turpmāk – Paziņojums), kurā tostarp arī ņemts vērā izlīguma sarunās pārrunātais.
- 17 KP 05.12.2023. saņēma LTAB izlīguma iesniegumu tiesiskā strīda izbeigšanai Lietā. Izlīguma iesniegumā norādīts, ka LTAB piekrīt KP nosūtītajā Paziņojumā konstatētajiem faktiem, pierādījumiem un to juridiskajam novērtējumam un apstiprina savu dalību Lietā vērtētajā LESD 101. pantā noteiktā aizlieguma pārkāpumā. Izvērtējot šo izlīguma iesniegumu, KP secina, ka tas atbilst KP vadlīniju “Izlīgums konkurences lietās” 12. punktā norādītajiem kritērijiem.

IV LIETAS PRIEKŠMETS

1. LTAB biedru maksājumi

- 18 No OCTA likuma izriet, ka apdrošinātājiem ir pienākums veikt maksājumus, esot LTAB biedriem⁸:
- garantijas fondā;
  - ceļu satiksmes negadījumu novēršanas pasākumu veikšanai;
  - LTAB darbības nodrošināšanai.
- 19 Maksājumi garantijas fondā tiek veikti saskaņā ar Ministru kabineta 22.03.2005. noteikumiem Nr. 195 “*Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtība*”. Apdrošinātājam, kurš vēlas iegūt tiesības veikt OCTA apdrošināšanu, ir jāveic vienreizēja

⁶ LTAB 30.08.2004. un 12.11.2007. statūti, 4.2., 4.6. un 4.10. punkts.

⁷ Pamatojoties uz Rīgas pilsētas tiesas 08.07.2022. lēmumu lietā Nr. 3-12/13700-22/42 un KP Izpildinstitūcijas vadītāja 15.08.2022. pilnvaru Nr. 1.6-2\20 un 29.08.2022. pilnvaru Nr. 1.6-2\22, KP amatpersonas minētās procesuālās darbības veica LTAB juridiskajā un faktiskajā adresē Toma ielā 4, Rīgā, LV-1003.

⁸ OCTA likums, 17. panta piektā daļa.

iemaksa 7000 EUR LTAB administrētajā garantijas fondā. Tāpat apdrošinātājiem ir jāveic ikmēneša maksājumi garantijas fondā no OCTA prēmijām, kuru apmērs ir atkarīgs no apdrošinātāja noslēgto OCTA līgumu darbības termiņiem, apdrošināto transportlīdzekļu veidiem, fondā esošo līdzekļu apmēra un citiem apsvērumiem, tostarp patēriņa cenu indeksa. Garantijas fonda līdzekļus LTAB ir tiesīgs izlietot atbilstoši OCTA likumā noteiktajiem mērķiem un gadījumiem.⁹

- 20 Ceļu satiksmes negadījumu novēršanas pasākumu fondā LTAB biedri katru ceturksni LTAB kontā ieskaita 2 % no parakstīto OCTA prēmiju summas, kas norādīta apdrošināšanas līgumā tā noslēgšanas brīdī, atskaitot prēmijas daļu, kas atmaksāta transportlīdzekļa īpašniekam vai turētājam, ja apdrošināšanas līgums izbeidzas pirms termiņa. Par naudas izlietojumu lemj Ministru kabineta izveidota konsultatīva institūcija – Ceļu satiksmes drošības padome.¹⁰
- 21 OCTA likumā noteikts, ka LTAB darbību finansē apdrošinātāji kopsapulces noteiktajā apmērā un kārtībā. Apdrošinātāju maksājumiem jābūt pietiekamiem, lai nodrošinātu OCTA likumā noteikto LTAB uzdevumu un mērķu īstenošanu, maksājumi ieskaitāmi LTAB kontā un izmantojami tikai LTAB darbības nodrošināšanai.¹¹
- 22 Kļūstot par biedru, ir jāveic regulārie maksājumi LTAB darbības nodrošināšanai, kurus nosaka LTAB biedru sapulce¹². Regulāro maksājumu summu 2005. gadā veidoja vienīgi ieskaitījums par katru noslēgto apdrošināšanas līgumu jeb polisi (mainīgā daļa), bet no 2006. gada to veido mainīgā daļa un arī fiksēts ikmēneša maksājums (skatīt 1. tabulu)¹³.

1. tabula

Maksājumi LTAB darbības nodrošināšanai

<i>Gads</i>	<i>Fiksētā maksājuma summa mēnesī (EUR)</i>	<i>Ieskaitījumu apmērs par vienu noslēgto apdrošināšanas līgumu (mainīgais maksājums, EUR)</i>
2005.	-	1.14
2006.	3 550.00	0.57
2007.	3 500.00	0.31
2008.	3 500.00	0.38
2009.	3 500.00	0.40
2010.	3 500.00	0.36
2011.	3 500.00	0.33
2012.	3 500.00	0.31
2013.	3 500.00	0.21
2014.	1 458.44	0.31
2015.	2 340.00	0.50
2016.	2 828.00	0.52
2017.	2 828.00	0.50
2018.	2 908.00	0.48
2019.	2 775.00	0.41
2020.	3 214.00	0.39

⁹ Ministru kabineta 22.03.2005. noteikumi Nr. 195 “Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtība”, 9., 11., 12. un 17. punkts.

¹⁰ OCTA likums, 57. panta otrā un trešā daļa.

¹¹ OCTA likums, 48. pants.

¹² LTAB 30.08.2004. un 12.11.2007. statūti, 4.10. punkts.

¹³ Inspekcijās iegūtā informācija.

2021.	3 314.00	0.41
2022.	3 247.00	0.39

Avots: Inspekcijās iegūtā informācija

- 23 KP secina, ka biedriem LTAB darbības nodrošināšanai ir jāveic ikmēneša maksājumi, ko veido fiksētā un mainīgā daļa. Papildus tam ir jāveic iemaksas garantijas fondā un maksājumi ceļu satiksmes negadījumu novēršanas pasākumu veikšanai.

2. Iestāšanās nauda, lai kļūtu par LTAB biedru

- 24 Lietas izpētē iegūtā informācija liecina, ka pirms iestāšanās LTAB apdrošinātājam ir jāveic vienreizējs maksājums LTAB, kas tiek apzīmēts kā iestāšanās nauda. Iestāšanās naudas samaksas pienākums dalībai LTAB izriet arī no LTAB 30.08.2004. un 12.11.2007. statūtiem. OCTA likumā iestāšanās nauda kā priekšnoteikums dalībai LTAB nav paredzēta. Arī Finanšu ministrija ir secinājusi, ka OCTA likumā noteiktais LTAB darbības tiesiskais regulējums neparedz LTAB tiesības pieprasīt iestāšanās naudu apdrošināšanas sabiedrībai, kura vēlas iegūt LTAB biedra statusu, kas ir obligāts nosacījums, lai apdrošināšanas sabiedrība varētu iegūt tiesības uzsākt veikt OCTA apdrošināšanu Latvijas Republikā¹⁴. Tādējādi iestāšanās naudas pieprasīšana, lai iestātos LTAB un līdz ar to uzsāktu saimniecisko darbību OCTA tirgū Latvijā, ir LTAB patstāvīgs lēmums.
- 25 LTAB 30.08.2004. un 12.11.2007. statūtu 3.5. punktā ir noteikts, ka biedram desmit darba dienu laikā jāiemaksā LTAB kontā iestāšanās nauda un vienreizējā iemaksa garantijas fondā, ja biedru sapulce ir pieņēmusi lēmumu par pretendenta uzņemšanu par LTAB biedru. Ja biedrs iestāšanās naudu un vienreizējo maksājumu garantijas fondā desmit dienu laikā neiemaksā, LTAB valdei saskaņā ar biedru sapulces lēmumu ir tiesības pārskatīt lēmumu par biedra uzņemšanu LTAB. Ar brīdi, kad biedrs šos abus maksājumus ir veicis, kā arī ir ieguvis tiesības veikt OCTA apdrošināšanu Latvijā (tostarp ir ieguvis licenci¹⁵), tam tiek piešķirtas normatīvajos aktos un LTAB statūtos noteiktās biedra tiesības¹⁶ un tas attiecīgi var uzsākt darbību OCTA tirgū Latvijā.
- 26 Pirmā iestāšanās naudas aprēķina formula izstrādāta 2005. gadā, savukārt 2011. gadā tā precizēta. Papildus būtiskas izmaiņas veiktas arī 2021. gadā.¹⁷ Kopumā iestāšanās naudas samaksu ir veikuši seši apdrošinātāji. Kopējais LTAB iemaksātās iestāšanās naudas apmērs ir 665 887.21 EUR (skatīt pielikumu).

2.1. Iestāšanās naudas mērķis

- 27 Lai novērtētu iestāšanās naudas noteikšanas mērķi, KP izvērtēja LTAB pārstāvju sniegtos paskaidrojumus, pārbaudīja LTAB darbību regulējošos dokumentus, kā arī procesuālo darbību (Inspekciju) laikā pie LTAB iegūto informāciju.

¹⁴ Finanšu ministrijas 16.05.2022. lēmums Nr. 1.1-7/12/53.

¹⁵ Apdrošināšanas sabiedrību licencēšanu veic Latvijas Banka, izsniedzot licenci par katru apdrošināšanas veidu atsevišķi. Lai iegūtu licenci, ir jāizpilda Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likumā 5. panta pirmajā daļā, 21. pantā atrunātie nosacījumi, piemēram, minimālā kapitāla un maksātspējas kapitāla prasības, jāiesniedz 22. un 23. pantā paredzētie dokumenti, tostarp sabiedrības darbības plāns, iekšējo procedūru un finanšu pārskati, kā arī nav pieļaujama 31. pantā noteikto nosacījumu izpilde, piemēram, apšaubāma sabiedrības finanšu līdzekļu izcelsme vai nepatiesu ziņu sniegšana. Minimālā sākotnējā kapitāla nodrošinājumam sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanai ir jābūt vismaz 4 miljonu eiro.

¹⁶ LTAB 30.08.2004. un 12.11.2007. statūti, 3.5.-3.7. punkts.

¹⁷ LTAB 27.05.2021. Biedru sapulces protokols Nr. 2.

- 28 Izvērtējot LTAB darbību regulējošos dokumentus, KP secina, ka vismaz līdz 12.05.2021. mērķis iestāšanās naudas nepieciešamībai nav bijis nostiprināts.

LTAB pārstāvju sniegtie paskaidrojumi

- 29 Saskaņā ar LTAB sniegto informāciju, neatkarīgi no tā, ka iestāšanās nauda (iestāšanās naudas aprēķina formulas) laika gaitā ir koriģēta, iestāšanās naudas mērķis ir bijis nemainīgs – finansiālā sloga taisnīga sadale starp esošajiem biedriem un jauno biedru LTAB infrastruktūras izveidošanā un attīstībā.¹⁸ Citos LTAB iekšējos dokumentos kā iestāšanās naudas mērķis ir minēta godīgas finanšu sloga sadales panākšana.¹⁹
- 30 LTAB valdes priekšsēdētājs [AA] norāda, ka iestāšanās nauda tika ieviesta, jo *“tai ir sava loģika, pirmkārt, lai nebūtu free-rider-i, tādi, kas ienāk par velti un izmanto esošo infrastruktūru un, otrkārt, [...] infrastruktūra maksā, un daļība biedrībā – ja tu nāc biedrībā – tad esi tik laipns un piedalies infrastruktūras finansēšanā”*.²⁰
- 31 Arī LTAB valdes loceklis [AB] norāda, ka jau sākotnējās iestāšanās naudas mērķis ir *“lai jaunais biedrs piedalās finansējumā, kopējā finansējuma modelī. Tāds modelis mums bija izveidots”*. Viņš norāda, ka, viņaprāt, iestāšanās nauda var arī atturēt *“negodprātīgus”* apdrošinātājus no ienākšanas LTAB – *“tiek atturētie tie, kas, varbūtās, negrib, kā lai saka, normāli darboties šajā te konkrētajā valstī”* –, proti, iestāšanās nauda, [AB] ieskatā, var atturēt tādus apdrošinātājus no ienākšanas LTAB, kas var pēc kāda laika var bankrotēt un tādējādi radīt slogu uz garantijas fondu.²¹
- 32 Tas, ka iestāšanās nauda ir paredzēta arī, lai nodrošinātu *“sistēmas izturību pret negodprātīgu tās izmantošanu, nosakot iestāšanās naudas sliksni, kas atturētu no sistēmas ekspluatēšanas īstermiņā”*, ir minēts arī LTAB 09.03.2022. vēstulē Nr. 07/02-16/16 KP.

12.05.2021. elektroniskā pasta sarakste

- 33 Vērtējot iestāšanās naudas objektīvo mērķi, KP analizēja arī procesuālo darbību laikā pie LTAB iegūto informāciju. Atbilstoši LTAB darbinieku 12.05.2021. iekšējā elektroniskā pasta sarakstē Balcia ienākšanas tirgū kontekstā norādītajam, finanšu daļas vadītāja – galvenā grāmatvede [BA] plkst. 15.57 jautā LTAB darbiniecēm [BB] un [BC]: *“Čau, vai Jums ir kāda nojausma par to, kur varētu būt atrunāts LTAB iestāšanās maksas mērķis? Statūti, BS [biedru sapulces – KP piebilde] lēmums...”*.
- 34 [BC] plkst. 16.01 atbild, norādot uz LTAB statūtu 3.5. punktu par nosacījumu, ka biedram 10 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas par tā uzņemšanu par LTAB biedru ir jāiemaksā LTAB iestāšanās nauda saskaņā ar biedru sapulces lēmumu un vienreizējā iemaksa garantijas fondā. Tādējādi [BC] secina, ka *“par iestāšanās naudu lemj BS (un mums ir tāds lēmums) un jaunajam biedram tā ir jāiemaksā”*.
- 35 Vienlaikus [BB] plkst. 16.07 norāda, ka *“nekur detalizētāk par iestāšanās naudas mērķi nav atrunāts. Bet tā doma, ka arī jaunais biedrs piedalās ar finansējumu tam, ko jau esošie biedri ir saveidojuši”*. Tādējādi [BB] rakstītais, KP ieskatā, liecina, ka precīzs iestāšanās naudas mērķis nav bijis definēts un vienādi izprasts LTAB iekšēji.
- 36 Balstoties uz [BC] un [BB] sniegto informāciju, [BA] plkst. 16.07. informē LTAB valdes priekšsēdētāju [AA] un juridiskās daļas vadītāju [BD] par Biedrību un nodibinājumu likuma

¹⁸ LTAB 09.03.2022. vēstule Nr. 07/02-16/16.

¹⁹ LTAB 27.05.2021. Biedru sapulces protokols Nr. 2.

²⁰ KP 16.08.2022. Protokola *Par Konkurences likuma 9. panta piektās daļas 4. un/vai 5. punktā paredzēto procesuālo darbību veikšanu* 18. pielikums, KP amatpersonu un [AA] 16.08.2022. sarunu protokols (turpmāk – KP un [AA] sarunu protokols), sarunas ieraksta laiks ir 00.01.07-00.03.50.

²¹ KP 16.08.2022. Protokola *Par Konkurences likuma 9. panta piektās daļas 4. un/vai 5. punktā paredzēto procesuālo darbību veikšanu* 18. pielikums, KP amatpersonu un [AB] 16.08.2022. sarunu protokols, sarunas ieraksta laiks ir 00.32.09-00.51.50.

25. pantā minēto, tostarp attiecībā uz to, ka statūtos norāda biedru iestāšanās un izstāšanās priekšnoteikumus, kā arī pārsūta iepriekš minētos [BC] un [BB] skaidrojumus.
- 37 [AA] plkst. 16.41 uzdod jautājumu [BA] un [BD], vai “*šī zelta loģiskā doma - ka arī jaunais biedrs piedalās ar finansējumu tam, ko jau esošie biedri ir saveidojuši – ir kaut kur nolasāma/definēta vai tā atkal ir mūsu interpretācija*”. Minētais, KP ieskatā, liecina, ka arī LTAB valdes priekšsēdētājam [AA] nav bijis zināms, vai iestāšanās naudas mērķis ir bijis precīzi nostiprināts.
- 38 [BA] plkst. 16.44 atbild, ka “*varbūt [KP ieskatā, pamatojumu iestāšanās naudas noteikšanai] vēl var piešūt pie statūtu 5. daļas, kur noteikts, ka LTAB līdzekļus un mantu veido: 1. biedru samaksātā iestāšanās nauda; 2. Biedru maksājumi LTAB darbības nodrošināšanai; 3. Ziedojumi un dāvinājumi u. t. t. Un 5.2. punktā pasaka, ka LTAB līdzekļi, izmantojami LTAB mērķu un uzdevumu realizēšanai saskaņā ar BS pieņemtajiem lēmumiem. Savukārt 2. daļā ir noteikti LTAB mērķi un uzdevumi + OCTA likumā. Respektīvi sanāk, ka mērķis ir, lai LTAB varētu realizēt likumā un statūtos noteiktos mērķus un uzdevumus. Vairāk neko es izrakt nespēju!*” Vārds “*piešūt*” un “*izrakt*” konkrētajā kontekstā, KP ieskatā, liecina, ka, nosakot iestāšanās naudu, tās noteikšanas mērķis nav bijis skaidri nostiprināts un, visticamāk, arī nav bijis skaidri zināms. Tādējādi, KP ieskatā, nav rodams leģitīms mērķis iestāšanās naudas noteikšanai.
- 39 [AA] plkst. 16.46 uzdod jautājumu [BA], vai [BB] un [BC] nav plašāka informācija, un [BA] plkst. 16.48 atbild, ka iepriekš minētais ir kopēji sagatavota informācija.
- 40 Kopsakarā izvērtējot iepriekš minēto saraksti, KP secina, ka nav bijuši paredzēti skaidri un pamatoti iemesli iestāšanās naudas noteikšanai, kā tikai pašu LTAB pārstāvju minējumi, kas varētu būt piemērotākais skaidrojums ilgstoši pastāvējuša maksājuma ieviešanai. Tādējādi, KP ieskatā, apkopotā sarakste apliecina, ka iestāšanās nauda nav bijusi nepieciešama noteikta mērķa īstenošanai vai sasniegšanai, un šis mērķis ilgstoši nav bijis zināms LTAB darbiniekiem un vadībai. Savukārt mērķis, lai attaisnotu iestāšanās naudas nepieciešamību jaunajam biedram sniegt LTAB darbībā līdzvērtīgu ieguldījumu, kā bija snieguši esošie LTAB biedri LTAB darbības laikā līdz jaunā biedra pievienošanās brīdim, apsvērts vien pēc iekšējām diskusijām kā “*zelta loģiskā doma*” jeb kā LTAB ieskatā, iespējami, vispiemērotākais skaidrojums, kāpēc iestāšanās nauda varētu tikt noteikta. Jānorāda, ka iepriekšminētā sarakste notikusi pirms 27.05.2021. LTAB biedru sapulcē (protokols Nr. 2) tika pieņemts lēmums apstiprināt pārskatīto biedru iestāšanās naudas formulu.

2.2. Iestāšanās naudas apmēra noteikšana

2.2.1. Pirmā iestāšanās naudas aprēķina formula

- 41 07.12.2005. LTAB biedru sapulce (protokols Nr. 13) pieņēma lēmumu “*aprēķinot iestāšanās naudas apmēru, piemērot shēmu par ilgtermiņa ieguldījumiem pielīdzināmu izdevumu periodiskumu (faktiskie izdevumi, kas pielīdzināmi ilgtermiņa ieguldījumiem, periodā no 01.09.2004. līdz tekošajam pārskata periodam + plānotie izdevumi, kas pielīdzināmi ilgtermiņa ieguldījumiem, tekošajā pārskata periodā) un izdalot šo summu uz TAB biedru skaitu*”.
- 42 Atbilstoši pirmajai iestāšanās naudas aprēķina formulai iestāšanās naudas samaksu ir veikuši četri apdrošinātāji:
- Seesam Insurance AS (saistību pārņēmējs – “Compensa Vienna Insurance Group” ADB Latvijas filiāle) 42 686.15 EUR;
  - “Baltijas Apdrošināšanas Nams” apdrošināšanas akciju sabiedrība 56 914.87 EUR;
  - Lansforsakringar International Forsakringsaktiebolag filiāle (vēlāk – GF Forsakringsaktiebolag filiāle, saistību pārņēmējs - Akcine draudimo bendrove “Gjensidige” Latvijas filiāle) 111 899.19 EUR;
  - Swedbank P & C Insurance AS Latvijas filiāle 161 931.35 EUR.

- 43 KP konstatē, ka, veicot iestāšanās naudas aprēķinu Seesam Insurance AS un “Baltijas Apdrošināšanas Nams” apdrošināšanas akciju sabiedrība, LTAB ir ieguvusi apaļas summas tās pārrēķinot latos, proti, attiecīgi 30 000 LVL un 40 000 LVL, kas liecina, ka iestāšanās naudas aprēķina metodika vismaz attiecībā uz pirmajiem diviem apdrošinātājiem, kas ir veikuši iestāšanās naudas samaksu, ir bijusi indikatīva, jo ir maz ticams, ka, piemērojot 41. rindkopā minēto aprēķina metodiku, ir iespējams iegūt precīzi apaļu summu latos ar precizitāti līdz 10 000 LVL.
- 44 Papildus tam, KP vērtējumā, iestāšanās naudas aprēķina formula nebija pietiekami skaidri definēta, proti, tās komponentes bija iespējams dažādi interpretēt, jo tās nebija skaidrāk atrunātas. Līdz ar to, piemēram, izdevumu, kas pielīdzināmi ilgtermiņa ieguldījumiem, interpretācija no dažādu subjektu puses, tostarp formulas piemērotāju puses, varēja būt atšķirīga un pakļauta formulas piemērotāja subjektīvai interpretācijai par šo jēdzienu. Tāpat nebija atrunāti laika periodi, kādos šie izdevumi jāņem vērā iestāšanās naudas aprēķinā. Tādējādi arī laika periods bija pakļauts piemērotāju subjektīvai interpretācijai. Tas radīja iespējas šīs formulas nevienlīdzīgai piemērošanai starp potenciālajiem LTAB biedriem.

2.2.2. Otrā iestāšanās naudas aprēķina formula

- 45 20.04.2011. LTAB biedru sapulce (protokols Nr. 3) pieņēma lēmumu “*apstiprināt jaunu iestāšanās naudas aprēķina principu (formulu): faktiskie izdevumi, kas pielīdzināmi ilgtermiņa izdevumiem pēdējo 5 kalendāro gadu laikā līdz tekošajam pārskata periodam (atbilstoši budžeta izpildei) + plānotie izdevumi, kas pielīdzināmi ilgtermiņa ieguldījumiem, tekošajā pārskata periodā (atbilstoši apstiprinātajam budžeta plānam) / biedru skaits - ilgtermiņa izdevumi, kuriem ir beidzies derīgās lietošanas laiks*”.
- 46 Atbilstoši otrajai iestāšanās naudas aprēķina formulai iestāšanās naudas samaksu ir veikuši divi apdrošinātāji:
- “Compensa Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group” (vēlāk – “Compensa Vienna Insurance Group” ADB Latvijas filiāle) 149 603.59 EUR un
  - Uzdaroji akcine bendrove draudimo kompanija “PZU Lietuva” (saistību pārņēmējs – Apdrošināšanas akciju sabiedrība “BALTA”) 142 852.06 EUR.
- 47 KP vērtējumā, arī šī iestāšanās naudas aprēķina formula nebija pietiekami skaidri definēta, pamatojoties uz 44. rindkopā minēto. Vienlaikus formula precizēja periodu, par kādu iestāšanās naudas aprēķinā jāņem vērā šie izdevumi, kas pielīdzināmi ilgtermiņa izdevumiem, kā arī precizēja, ka iestāšanās naudas aprēķinā ir jāatskaita norakstītie ilgtermiņa ieguldījumi.

2.2.3. Trešā iestāšanās naudas aprēķina formula

- 48 2021. gadā LTAB konstatēja, ka formula ir dažādi interpretējama, vāji argumentēta un dokumentēta, tāpēc, konsultējoties ar ārējiem konsultantiem, tika secināts, ka formula būtu jāpielāgo mūsdienu prasībām, tostarp, ņemot vērā arī to, ka pēdējos 5 gadus LTAB nav veicis lielus ieguldījumus, jo IT infrastruktūras attīstībai mūsdienās IT sistēmas tiek īrētas nevis pirktas (jeb iegādātas kā pakalpojums, nevis prece).²²
- 49 Pamatojoties uz iepriekš minēto novērtējumu tika veikti šādi, LTAB ieskatā, uzlabojumi:
- tā kā iestāšanās naudas aprēķins bija neskaidrs un pastāvēja tā dažādas interpretācijas, tika izstrādāti 51. – 55. rindkopā norādītie paskaidrojumi par katru iestāšanās naudas formulas komponenti;
  - iestāšanās naudas aprēķina formula tika padarīta publiski pieejama, to ievietojot LTAB mājaslapā;

²² LTAB 27.05.2021. Biedru sapulces protokols Nr. 2.

- iestāšanās naudas aprēķina formulā lietotie termini un principi tika vienādoti ar LTAB Grāmatvedības politiku. Piemēram, iepriekš formulā gan IT ilgtermiņa ieguldījumi, gan citi ilgtermiņa ieguldījumi tika ņemti vērā par pēdējiem 5 gadiem, taču LTAB Grāmatvedības politikā IT ilgtermiņa ieguldījumu norakstīšanas termiņš ir 3 gadi, līdz ar to tika vienādoti pārskata periodi;
- viena no galvenajām problēmām bija tā, ka iepriekšējā iestāšanās naudas formulā tika ņemti vērā kapitālieguldījumi (CAPEX), bet LTAB IT budžets pēdējo gadu laikā transformējās uz saimnieciskās darbības izdevumiem (OPEX), līdz ar to formula vairs nenodrošināja OPEX izdevumu attiecināšanu uz jauno biedru, un šī nepilnība tika novērsta.

50 27.05.2021. LTAB biedru sapulcē (protokols Nr. 2) tika pieņemts lēmums apstiprināt pārskatīto biedru iestāšanās naudas formulu ar paskaidrojumiem. Iestāšanās naudas aprēķina formula bija šāda:

$$IN = \frac{F1 - A1}{N1} + \frac{F2 - A2}{N2} + \frac{F3 + FIT3 - A3}{N3} + \frac{F4 + FIT4 - A4}{N4} + \frac{P - A5}{N5}$$

IN - iestāšanās nauda

F - faktiskie izdevumi, kas pielīdzināmi citiem ilgtermiņa ieguldījumiem, izņemot IT ilgtermiņa ieguldījumus, pēdējo (pirms pašreizējā perioda (iestāšanās gada)) četru kalendāro gadu laikā

FIT - faktiskie izdevumi, kas pielīdzināmi IT saimnieciskās darbības izdevumiem, un IT ilgtermiņa ieguldījumi pēdējo (pirms pašreizējā perioda (iestāšanās gada)) divu kalendāro gadu laikā

P - Pašreizējā perioda budžeta plāna, kas apstiprināts BS, citi ilgtermiņa ieguldījumi, IT ilgtermiņa ieguldījumi un IT saimnieciskās darbības izdevumi

A - citi ilgtermiņa ieguldījumi un IT ilgtermiņa ieguldījumi, kuriem ir beidzies derīgās lietošanas laiks

N - biedru skaits attiecīgā perioda 1. janvārī

- 51 Ar faktiskajiem izdevumiem, kas pielīdzināmi citiem ilgtermiņa ieguldījumiem, izņemot IT ilgtermiņa ieguldījumus (**F**), tiek saprasti LTAB Grāmatvedības politikas X. Nodaļas 1. un 5. punktā minēti izdevumi²³, kas atbilst attiecīgā kalendārā gada biedru sapulcē apstiprinātajai budžeta izpildei.
- 52 Faktiskajos izdevumos, kas pielīdzināmi IT saimnieciskās darbības izdevumiem (**FIT**), ietilpst LTAB budžeta pozīcijā 2.1.3. punktā ietilpstošie izdevumi, t. sk. IT pamatlīdzekļu uzturēšanas izdevumi, IT uzturēšanas pakalpojumu izdevumi, IT mazvērtīgā inventāra iegāde un IT attīstības pakalpojumi un Grāmatvedības politikas X nodaļas 1. un 5. punktā noteiktie ilgtermiņa ieguldījumi, kas attiecas uz tehnoloģiskajām iekārtām.
- 53 Attiecībā uz plānotajiem izdevumiem (**P**) tiek izmantoti budžeta plānā, kas apstiprināts biedru sapulcē plānotie IT un citi ilgtermiņa ieguldījumi un IT saimnieciskās darbības izdevumi, nevis faktiskie izdevumi, jo atskaitījumi, ko veic biedri par kārtējo pārskata periodu, tiek noteikti atbilstoši budžeta plānam un netiek perioda gaitā koriģēti atbilstoši budžeta faktiskajiem izdevumiem.
- 54 Ilgtermiņa ieguldījumi, kuriem beidzies derīgās izmantošanas laiks (**A**) ir tādi ilgtermiņa ieguldījumi (t. sk. ieguldījumi IT), kuri iegādāti aprēķinā izmantoto gadu vai periodu laikā un šajos gados vai periodos atzīti par no finanšu uzskaites izslēgtiem ieguldījumiem, kuriem ir beidzies derīgās lietošanas laiks, kuri nepiedalās saimnieciskajā darbībā, uz kuriem netiek attiecinātas izmaksas (Grāmatvedības politikas X nodaļas 5. punkts).
- 55 Biedru skaits (**N**) tiek noteikts atbilstoši attiecīgajā periodā uz 1. janvāri darbojošos biedru skaitam, pieskaitot uzņemamo biedru. Proporcija tiek noteikta vienāda arī jaunajam biedram, neievērojot esošo biedru periodos faktiski veiktās iemaksas, jo nevar pierādīt faktu par iespējamo jaunā biedra iemaksu daļu, kādu tas būtu veicis, ja būtu darbojies attiecīgajos periodos.

²³ Tātad, lai būtu iespējams veikt iestāšanās naudas aprēķinu, nepieciešams iegūt LTAB Grāmatvedības politikas un vairāku gadu LTAB budžeta izpildes datus, kas nav publiski pieejama informācija.

- 56 Atbilstoši trešajai iestāšanās naudas aprēķina metodikai iestāšanās naudas samaksu nav veicis neviens tirgus dalībnieks.
- 57 Ar LTAB 07.02.2022. biedru sapulces lēmumu (protokols Nr. 2) tika nolemts apturēt LTAB 27.01.2022. biedru sapulces lēmumu daļā par iestāšanās naudas samaksu līdz brīdim, kamēr jautājums pēc būtības tiek izskatīts Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā tiesā vai noregulēts ar normatīvā regulējuma izmaiņām, atsaukt pilnvarojumu LTAB valdei lemt par Balcia izslēgšanu no LTAB biedru loka, ja nav saņemta iestāšanās maksa, kā arī piešķirt Balcia LTAB biedra tiesības.
- 58 Ar 16.05.2022. lēmumu Nr. 1.1-7/12/53 Finanšu ministrija pieņēma administratīvo aktu par LTAB lēmuma par iestāšanās naudas pieprasīšanu prettiesiskumu, jo, pieņemot lēmumus, ar kuru apdrošināšanas sabiedrība tiek uzņemta vai izslēgta no LTAB, LTAB pilda tam deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu, un, ņemot vērā, ka LTAB darbības tiesiskais regulējums neparedz LTAB tiesības pieprasīt iestāšanās naudu, LTAB lēmums par iestāšanās naudas samaksu ir bijis prettiesisks. Tādējādi ar šo lēmumu Finanšu ministrija noteica, ka LTAB iestāšanās naudu pieprasīt nav tiesīgs.

V KONKRĒTAIS TIRGUS

- 59 Tirgus definīcija ļauj identificēt un noteikt uzņēmumu konkurences robežas. Konkrētā tirgus definēšanas mērķis ir tādu faktisko konkurentu identificēšana, kas spēj ierobežot attiecīgo uzņēmumu darbības un neļaut tiem darboties neatkarīgi no efektīva konkurences spiediena.²⁴ Informāciju un vadlīnijas par to, kā definēt konkrētās preces (produkta) tirgu un konkrēto ģeogrāfisko tirgu, sniedz Komisijas paziņojums par jēdziena “konkrētais tirgus” definīciju Kopienas konkurences tiesībās (97/C 372/03) (turpmāk – Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai).
- 60 Konkrētais tirgus, kurā notiek attiecīgo konkurences jautājumu novērtēšana, sastāv no konkrētās preces un ģeogrāfiskā tirgus apvienojuma.²⁵ Definīcijas konkrētās preces tirgum un konkrētajam ģeogrāfiskajam tirgum ir sniegtas turpmākajās apakšnodaļās.
- 61 KP nacionālo OCTA tirgu kā atsevišķu konkrēto tirgu iepriekš ir noteikusi, piemēram, lietā Nr. KL\5-4\18\3 “*Par VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe un Seesam Insurance AS Latvijas filiāle apvienošanas*”, lietā Nr. KL\5-4\16\9 “*Par “VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe” un AAS “BTA Baltic Insurance Company” apvienošanas*”, KP Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas tirgus uzraudzībā²⁶ un KP izpētē par apdrošināšanas sabiedrību sadarbību ar apdrošināšanas starpniekiem, veicot OCTA polišu izplatīšanu²⁷.

3. Konkrētās preces tirgus

- 62 Konkrētās preces tirgus ietver visas tās preces un/vai pakalpojumus, kas preces īpašību, cenu vai paredzētā pielietojuma dēļ no patērētāja viedokļa uzskatāmi par apmaināmiem vai aizstājamiem.²⁸
- 63 Uzņēmumi ir pakļauti trīs galvenajiem konkurences ierobežojumu avotiem: pieprasījuma aizstājamībai, piedāvājuma aizstājamībai un iespējamai konkurencei. Vienlaikus tieši pieprasījuma aizstājamība visātrāk un visefektīvāk disciplinē attiecīgās preces vai pakalpojuma piegādātājus, it īpaši attiecībā uz cenu noteikšanu.²⁹ Iespējamā konkurence netiek ņemta vērā,

²⁴ Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai, 2. rindkopa.

²⁵ Turpat, 9. rindkopa.

²⁶ Pieejama: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/364/download>

²⁷ Pieejama: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/9522/download>

²⁸ Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai, 7. rindkopa.

²⁹ Turpat, 13. rindkopa.

definējot tirgus, jo nosacījumi, ar kādiem iespējamā konkurence darbosies kā efektīvs konkurences ierobežojums, ir atkarīgi no īpašu faktoru un apstākļu kopuma analīzes.³⁰

- 64 **Pieprasījuma aizstāšana** saistās ar to preču vai pakalpojumu klāsta noteikšanu, kurus patērētājs uzskata par savstarpēji aizstājamiem. Viena no teorētiskajām pieejām pieprasījuma aizstāšanas novērtēšanai ir SSNIP³¹ tests jeb neliela, bet pastāvīga preces relatīvās cenas paaugstinājuma tests. Proti, jānovērtē, vai pušu klienti, reaģējot uz šādu cenas paaugstinājumu (5–10 % robežās), pārorientētos uz viegli pieejamām aizstājamām precēm. Ja pārorientēšanās notiek, attiecīgās preces ir iekļaujamas konkrētās preces tirgū. Iekļaušana notiek, līdz nelielais, bet pastāvīgais relatīvo cenu palielinājums ir rentabls.³²
- 65 Pieprasījuma pusē ikvienam transportlīdzekļa īpašniekam, tirgotājam vai lietotājam jānodrošina OCTA polise katram ceļu satiksmē lietojamam sauszemes mehāniskajam transportlīdzeklim, kas piedalās ceļu satiksmē, un transportlīdzekļa īpašniekam ir pienākums pārliecināties par OCTA polises esību un derīgumu, ja lietotājs šādu apdrošināšanas līgumu nav noslēdzis.³³
- 66 Tādējādi ikvienam transportlīdzeklim, kas piedalās ceļu satiksmē, jābūt OCTA polisei. KP ieskatā, iespējams, arī polises, kas līdztekus obligātajai OCTA funkcijai ietver arī dažāda veida papildpakalpojumus vai apdrošina pret papildu riskiem, piemēram, “zelta OCTA”, “OCTA+” vai tamlīdzīgas polises, ir uzskatāmas par savstarpēji aizstājamām ar standarta OCTA polisēm.
- 67 OCTA pircējiem nav iespējams pārorientēties uz citu līdzvērtīgu pakalpojumu, līdz ar to no pieprasījuma puses OCTA nav aizstājama ar citu apdrošināšanas veidu.
- 68 Attiecīgi arī pēc teorētiskā SSNIP testa, OCTA relatīvajai cenai pastāvīgi pieaugot par nelielu, bet nozīmīgu (5–10 %) apjomu, patērētājiem nebūtu iespēju pārslēgties uz cita veida pakalpojumiem, tādējādi KP nesaskata, ka OCTA tirgus būtu paplašināms saistībā ar pieprasījuma aizstājamību.
- 69 Lai gan konkrētās preces tirgus galvenokārt tiek noteikts, pamatojoties uz pieprasījuma aizvietojamību, arī piegādātāju spējai pārorientēties uz cita pakalpojuma sniegšanu var būt būtiska disciplinējoša nozīme attiecībā pret esošajiem pakalpojuma sniedzējiem.³⁴ **Piedāvājuma aizstājamību** var ņemt vērā, kad tās ietekme efektivitātes un ātruma ziņā ir līdzvērtīga pieprasījuma aizstāšanas radītajai ietekmei. Proti, piegādātāji spēj pārorientēt ražošanu konkrētu preču ražošanai un spēj tās realizēt īsā laika posmā.³⁵
- 70 No piedāvājuma puses nepastāv būtiski šķēršļi, lai uzņēmums spētu pārorientēties starp apdrošināšanas pakalpojumu veidiem (piemēram, pastāv esošas iestrādes risku vadībā, IT sistēmās, zināšanās par apdrošināšanas jomu u. c.)³⁶. Apdrošināšanas sabiedrībām pastāv vienots licencēšanas process, minimālā pamatkapitāla prasības un citi nosacījumi³⁷, kas nepalielina sarežģītību jau esošiem apdrošināšanas pakalpojumu sniedzējiem piedāvāt arī citus apdrošināšanas pakalpojumus. Tāpat arī EK ir norādījusi, ka no piedāvājuma puses priekšnosacījumi dažādu risku apdrošināšanai ir līdzīgi un lielākās apdrošināšanas kompānijas parasti darbojas vairākos risku segmentos³⁸. Tātad konkrētā preces tirgus definīcija, vērtējot no piedāvājuma perspektīvas, varētu būt plašāka nekā atsevišķs produkta veids.
- 71 Vienlaikus EK ir paudusi, ka dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas pakalpojumus var iedalīt konkrētajos tirgos pēc atsevišķiem produktiem, ievērojot to, ka katrs apdrošināšanas veids sedz

³⁰ Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai, 24. rindkopa.

³¹ *Short, but significant non-transitory increase in price.*

³² Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai, 15. un 17. rindkopas.

³³ OCTA likums, 3. panta otrā daļa (ar izņēmumiem, kas noteikti 3. panta trešajā daļā).

³⁴ Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai, 71. rindkopa.

³⁵ Turpat, 20. rindkopa.

³⁶ EK 13.04.2000. lēmums Nr. M.1886, *CGU / NORWICH UNION*, 8. rindkopa.

³⁷ Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likums, 5. panta pirmā daļa, 19. pants, 21. un 22. pants.

³⁸ EK 23.09.2013. lēmums Nr. M.6957, *IF P&C / TOPDANMARK*, 17. rindkopa.

cita veida riskus. Tāpat arī šo produktu īpašības, prēmijas un mērķi ir dažādi.³⁹ Turklāt Apdrošināšanas un pārapsrošināšanas likuma 19.panta trešajā daļā ir noteikts, ka apdrošināšanas licence tiek izsniegta katram apdrošināšanas veidam atsevišķi. Jāņem vērā arī OCTA tirgus īpatnība, ka pakalpojuma sniedzējam obligāti jābūt LTAB biedram un jāizpilda biedrības noteiktās prasības.

- 72 No piedāvājuma puses, ņemot vērā 70. rindkopā minētos apsvērumus, dažādi apdrošināšanas pakalpojumi varētu būt savstarpēji aizstājami, tomēr pastāv noteikti šķēršļi, lai apdrošināšanas sabiedrība, kas jau sniedz citus apdrošināšanas pakalpojumus, sāktu piedāvāt arī OCTA pakalpojumu, piemēram, šādam apdrošinātājam ir jābūt LTAB biedram.
- 73 Ņemot vērā secināto, ka no pieprasījuma puses aizstājamība ir ierobežota kopsakarā ar 63. rindkopā minēto, ka konkrētās preces tirgus galvenokārt tiek noteikts, pamatojoties uz pieprasījuma aizvietojamību, KP ieskatā, kā konkrētās preces tirgus ir nosakāms OCTA tirgus.

4. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

- 74 Konkrēto ģeogrāfisko tirgu veido teritorija, kurā konkurences apstākļi ir pietiekami viendabīgi, kurā attiecīgie uzņēmumi ir saistīti ar preču un pakalpojumu piedāvājumu un pieprasījumu un kuru no blakus esošajām teritorijām var nošķirt tādēļ, ka minētajās teritorijās pastāv pietiekami atšķirīgi konkurences apstākļi.⁴⁰
- 75 Ņemot vērā, ka normatīvie akti, kas attiecas uz apdrošināšanu, valstu starpā atšķiras, ka apdrošinātājam ir jābūt LTAB biedram, ka pieprasījums pēc OCTA pakalpojuma pamatā veidojas nacionālā līmenī, kā konkrētais ģeogrāfiskais tirgus nosakāms nacionālais tirgus.

5. Konkrētais tirgus

- 76 Izvērtējot KP un EK praksi konkrētā tirgus definēšanā, kā arī ņemot vērā izpētes mērķi, kā konkrēto tirgu konkrētajā Lietuvā KP nosaka **OCTA tirgu Latvijas teritorijā**.

6. Konkrētā tirgus ekonomiskais raksturojums

6.1. Tirgus dalībnieki

- 77 Šī lēmuma sagatavošanas brīdī Latvijā OCTA pakalpojumu sniedz 9 apdrošināšanas sabiedrības, t.sk. četras Latvijā reģistrētas sabiedrības (Apdrošināšanas akciju sabiedrība "BALTA", "Baltijas Apdrošināšanas Nams" apdrošināšanas akciju sabiedrība, Balcia un AAS "BTA Baltic Insurance Company") un piecas darbībai Latvijas tirgū reģistrētas ārvalstīs reģistrētu sabiedrību filiāles (Swedbank P & C Insurance AS Latvijas filiāle, If P & C Insurance AS Latvijas filiāle, Akcine draudimo bendrove "Gjensidige" Latvijas filiāle, ERGO Insurance SE Latvijas filiāle, "Compensa Vienna Insurance Group" ADB Latvijas filiāle), kas visas ir LTAB biedri.
- 78 OCTA tirgum ir raksturīga tirgus dalībnieku konsolidācija. Kopš 2015. gada KP ir pieņēmusi trīs apvienošanās lēmumus – atļaujot VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe, kas realizē izšķirošu ietekmi pār "Compensa Vienna Insurance Group" ADB Latvijas filiāle 2015. gadā iegūt izšķirošu ietekmi pār AAS "Baltikums"⁴¹, 2016. gadā iegūt izšķirošu ietekmi pār AAS "BTA Baltic Insurance Company"⁴² un 2018. gadā iegūt izšķirošu ietekmi pār Seesam Insurance AS Latvijas filiāli⁴³. Šajā periodā OCTA tirgū nav

³⁹ EK 20.01.2006. lēmums Nr. M.4047, *AVIVA / ARK LIFE*, 8. rindkopa.

⁴⁰ Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai, 8. rindkopa.

⁴¹ KP 08.10.2015. lēmums Nr. 44, *VIG / Baltikums*.

⁴² KP 09.06.2016. lēmums Nr. 18, *VIG / BTA*.

⁴³ KP 29.05.2018. lēmums Nr. 9, *VIG / Seesam*.

ienācis neviens jauns dalībnieks, izņemot Balcia 2022. gadā. Tai pašā laikā divas sabiedrības ir pārtraukušas sniegt OCTA pakalpojumu Latvijas tirgū. 2017. gadā AAS “InterRisk Vienna Insurance Group”⁴⁴ reorganizācijas kārtībā tika pievienota AAS “BTA Baltic Insurance Company” un AAS “InterRisk Vienna Insurance Group” beidza pastāvēt ar reorganizācijas pabeigšanu⁴⁵. Saskaņā Latvijas Bankas publiskotajiem datiem⁴⁶ kopš 2020. gada arī Seesam Insurance AS Latvijas filiāle vairs nesniedz OCTA pakalpojumu.

- 79 To, ka OCTA tirgu raksturo uzņēmumu konsolidācija un jaunu tirgus dalībnieku ienākšana notiek reti, pierāda arī fakts, ka pēdējais jaunpienācējs pirms Balcia ienākšanas tirgū 2022. gadā bija Uzdaroji akcine bendrove draudimo kompanija “PZU Lietuva”, kas pievienojās tirgum 2013. gadā, bet jau 2014. gadā KP pieņēma lēmumu par Uzdaroji akcine bendrove draudimo kompanija “PZU Lietuva” un Apdrošināšanas akciju sabiedrība “BALTA” apvienošanu, kā rezultātā Uzdaroji akcine bendrove draudimo kompanija “PZU Lietuva” vairs nesniedz OCTA pakalpojumu Latvijas tirgū un tās saistības pārņēma Apdrošināšanas akciju sabiedrība “BALTA”.

6.2. Koncentrācija

- 80 Lai izvērtētu konkurences situāciju tirgū, būtiski ir ņemt vērā tirgus daļu rādītājus un to izmaiņas, kā arī koncentrācijas līmeni. OCTA tirgus dalībnieku tirgus daļu dinamika laika periodā no 2015. gada līdz 2022. gadam atspoguļota 2. tabulā. Tirgus daļa ir aprēķināta, balstoties uz bruto parakstītajām prēmijām⁴⁷ EUR Latvijā. Lai gan varētu pastāvēt arī citi tirgus daļas noteikšanas veidi OCTA tirgū, KP ieskatā, izvēlēta tirgus daļas aprēķina metode ir atbilstoša, lai indikatīvi spētu novērtēt vispārējās tendences tirgū. Tirgus daļu dati par periodu no 2015.–2017. gadam iegūti no KP OCTA tirgus uzraudzības⁴⁸, savukārt dati par periodu no 2018.–2022. gadam iegūti no Latvijas Bankas apkopotās informācijas, kas ir publiski pieejama⁴⁹. KP ieskatā, arī izvēlētais periods ir pietiekams vispārēju tendenču un tirgus dinamikas novērtēšanai.

2. tabula

OCTA tirgus dalībnieku tirgus daļas

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe ⁵⁰	(*) [10- 20] %	(*) [30- 40] %	(*) [30- 40] %	28.4 %	25.9 %	26.1 %	24.0 %	25.3 %

⁴⁴ Iepriekš - AAS “Baltikums Vienna Insurance Group” (08.12.2015.-21.03.2017.), AAS “Baltikums” (31.03.1998.-08.12.2015.).

⁴⁵ KP 29.05.2018. lēmums Nr. 9, VIG/Seesam, 8. rindkopa.

⁴⁶ Latvijas Banka, Publiskie ceturkšņa pārskati apdrošinātāju dalījumā. Pieejams: <https://uzraudziba.bank.lv/statistika/apdrosinasana/publiskie-ceturksna-parskati-apdrosinataju-dalijuma/?l=1>

⁴⁷ Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, t.sk. sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana saskaņā ar Latvijas Bankas apkopotajiem datiem.

⁴⁸ KP Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas tirgus uzraudzība.

⁴⁹ Latvijas Banka, Publiskie ceturkšņa pārskati apdrošinātāju dalījumā.

⁵⁰ VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe kombinēto tirgus daļu veido “Compensa Vienna Insurance Group” ADB Latvijas filiāles tirgus daļa, AAS “InterRisk Vienna Insurance Group” tirgus daļa, AAS “Baltikums” tirgus daļa; sākot no 2016. gada arī AAS “BTA Baltic Insurance Company” tirgus daļa; sākot

<i>Apdrošināšanas akciju sabiedrība "BALTA"</i>	(*) [10-20] %	(*) [10-20] %	(*) [10-20] %	20.5 %	21.8 %	22.0 %	21.2 %	19.9 %
<i>Akcine draudimo bendrove "Gjensidige" Latvijas filiāle</i>	(*) [10-20] %	(*) [10-20] %	(*) [10-20] %	14.3 %	15.2 %	15.4 %	15.6 %	13.5 %
<i>ERGO Insurance SE Latvijas filiāle</i>	(*) [10-20] %	(*) [10-20] %	(*) [10-20] %	13.5 %	13.9 %	14.3 %	16.0 %	13.3 %
<i>"Baltijas Apdrošināšanas Nams" apdrošināšanas akciju sabiedrība</i>	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %	(*) [10-20] %	9.8 %	8.9 %	8.1 %	9.3 %	9.8 %
<i>Swedbank P & C Insurance AS Latvijas filiāle</i>	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %	9.7 %	10.6 %	10.1 %	8.8 %	9.3 %
<i>If P & C Insurance AS Latvijas filiāle</i>	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %	3.7 %	3.7 %	3.9 %	5.1 %	6.8 %
<i>Seesam Insurance AS Latvijas filiāle</i>	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %	(*) [0-10] %					
<i>AAS "BTA Baltic Insurance Company"</i>	(*) [10-20] %							
<i>Balcia</i>								2.2 %

Avots: Latvijas Bankas dati un KP OCTA tirgus uzraudzība

- 81 Kopumā visiem tirgus dalībniekiem tirgus daļas ir svārstīgas un gadu no gada var mainīties par pāris procentiem. Aplūkojot tabulas datus, var secināt, ka līdera pozīciju ar tirgus daļu, kas svārstās no 20 % līdz 30 %, ieņem VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe. Otrā ir Apdrošināšanas akciju sabiedrība "BALTA" ar tirgus daļu ap 20 %. Par vienlīdz spēcīgiem konkurentiem, kuru tirgus daļas svārstās robežās no 13 % līdz 16 %, var atzīt Akcine draudimo bendrove "Gjensidige" Latvijas filiāli un ERGO Insurance SE Latvijas filiāli.
- 82 Herfināla-Hiršamana indeksu (HHI)⁵¹ izmanto, lai noteiktu tirgus koncentrācijas pakāpi. 2022. gadā HHI indekss OCTA tirgū Latvijā bija 1625, kas norāda uz vidēju tirgus koncentrācijas līmeni. Savukārt 2015. gadā HHI indekss bija 1410. Delta jeb HHI izmaiņu

no 2018. gada arī Seesam Insurance AS Latvijas filiāle tirgus daļa. VIENNA INSURANCE GROUP AG Wiener Versicherung Gruppe un ar to saistīto uzņēmumu tirgus daļas aprēķins, ņemot vērā apvienošanās procesus, ir indikatīvs.

⁵¹ Sasāņā ar Komisijas paziņojuma *Pamatnostādnes par EK Līguma 81. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem* 29. rindkopu HHI aprēķina kāpinot kvadrātā katra komersanta tirgus daļu un šos tirgus daļu kvadrātus saskaitot. Ja HHI ir mazāks par 1 000, tirgus koncentrāciju var raksturot kā zemu, no 1 000 līdz 1 800 – kā mērenu un virs 1 800 – kā augstu.

rādītājs⁵² šajā periodā ir 215, kas liecina, ka tirgus koncentrācijas pakāpe ir pieaugusi, kas tādējādi rada bažas par horizontālās konkurences mazināšanos.

- 83 Ņemot vērā, ka saskaņā ar OCTA likumu apdrošināšanas sabiedrības var sniegt OCTA pakalpojumu tikai tad, ja tās ir LTAB biedri, var secināt, ka Lietā apskatītā jautājuma ietvaros tiek skarts viss OCTA tirgus. Līdz ar to LTAB biedru kopējā tirgus daļa ir 100 %.
- 84 Tirgus koncentrācijas pakāpe, KP ieskatā, norāda uz to, ka ikviena jauna un pietiekami efektīva tirgus dalībnieka ienākšana varētu atstāt nozīmīgu ietekmi uz tirgu. Šāda tirgus dalībnieka ienākšana tirgū ir īpaši svarīga apstākļos, kur tirgus koncentrācijas līmenis pieaug, un līdz ar to konkurence starp konkurentiem mazinās.

6.3. Potenciālā konkurence

- 85 No teorētiskās perspektīvas konkurences apstākļos jaunu konkurentu ienākšana apdrošināšanas tirgū samazina piedāvāto pakalpojumu cenu līdz brīdim, kur tā sedz tikai minimālās vidējās izmaksas (*minimum average cost*). Līdz ar to visiem tirgus dalībniekiem konkurences spiediena rezultātā ilgtermiņā ir jāpiedāvā savi pakalpojumi minimāli efektīvā mērogā.⁵³ Tādējādi var secināt, ka apdrošināšanas tirgū katrs konkurents ir nozīmīgs un jaunu konkurentu ienākšana var potenciāli samazināt apdrošināšanas pakalpojumu cenas (prēmijas) klientiem.
- 86 Kā jau tika minēts iepriekš, OCTA tirgus attīstībā pēdējo gadu laikā ir vērojama tendence, ka lielākie apdrošināšanas tirgus dalībnieki iegādājas mazākas apdrošināšanas sabiedrības un jaunu tirgus dalībnieku ienākšana tirgū novērojama reti.
- 87 Lai gan tirgus daļas un koncentrācija palīdz izprast pašreizējos konkurences ierobežojumus, kas pastāv tirgū, ir arī svarīgi novērtēt jaunu komersantu potenciālu iekļūt tirgū, reaģējot uz augstām cenām un peļņu, un apdraudēt esošo tirgus dalībnieku stāvokli – potenciālā konkurence var būt tikpat nozīmīga kā faktiskā konkurence⁵⁴. Galvenie parametri, kas jāizvērtē, veicot potenciālās konkurences novērtējumu:
- ienākšanas barjeru nozīmīgums;
  - potenciālās konkurences iespējamība un intensitāte;
  - periods, kurā varētu parādīties iespējamā konkurence.⁵⁵
- 88 Barjeras ienākšanai tirgū ir viena no tirgus iezīmēm, kas var būtiski ietekmēt potenciālo konkurenci. Būtībā ienākšanas barjeras izpaužas kā dažāda veida šķēršļi, kas apgrūtina komersanta ienākšanu tirgū.
- 89 2019. gada OCTA tirgus uzraudzības ziņojumā⁵⁶ KP vērtēja, ka kopumā komersantam noteiktās prasības, lai ienāktu apdrošināšanas tirgū Latvijā, ir vērtējamās kā būtiskas barjeras, vienlaikus norādot, ka komersantam, kurš jau darbojas apdrošināšanas jomā, bet nesniedz OCTA pakalpojumus, normatīvajos aktos noteiktie šķēršļi nav vērtējami kā būtiski OCTA pakalpojuma sniegšanas uzsākšanai.
- 90 Tomēr jāņem vērā, ka OCTA tirgū ir virkne specifisku prasību, kas reglamentē tieši OCTA tirgus dalībnieku rīcību, un nav saistošas citos apdrošināšanas segmentos, piemēram, prasība būt LTAB biedram, kas cita starpā noteica nepieciešamību veikt iestāšanās naudas maksājumu.

⁵² Delta atspoguļo izmaiņas HHI un tas ir noderīgs rādītājs par koncentrāciju izmaiņām tirgū. Piemēram, izskatot apvienošanās Komisija uzskatīs, ka būtu pamats bažām par horizontālo konkurenci, ja HHI pēc apvienošanās ir no 1 000 līdz 2 000 un deltas koeficients augstāks par 250, vai apvienošanās gadījumā, kad HHI pēc apvienošanās ir augstāks par 2 000 un delta koeficients augstāks par 150.

⁵³ Zweifel P., Eisen R. Insurance economics. Springer Science & Business Media, 2012, 247. lpp.

⁵⁴ Grove N., Jenkins H., Kavanagh J. Economics for competition lawyers. Oxford: Oxford University Press, 2011, 132. lpp.

⁵⁵ OECD, The Concept of Potential Competition. Pieejams: <https://www.oecd.org/daf/competition/the-concept-of-potential-competition-2021.pdf>, 13. lpp.

⁵⁶ KP Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas tirgus uzraudzība, 8. lpp.

- 91 Turklāt visi komersanti, kas darbojas nedzīvības apdrošināšanas tirgū Latvijā, jau ir aktīvi arī OCTA tirgū, izņemot Telia Forsakring AB filiāli Latvijā, kas darbojas tikai vienā specifiskā nedzīvības apdrošināšanas segmentā un kurai nav vēlmes uzsākt darbību OCTA tirgū.⁵⁷
- 92 Tādējādi potenciālā konkurence, raugoties uz komersantiem, kas darbojas citos apdrošināšanas segmentos, ir vērtējama kā zema. Līdz ar to citi potenciālie tirgus dalībnieki varētu būt vai nu apdrošināšanas sabiedrības, kas jau darbojas citās valstīs un vēlas paplašināt savus darbības tirgus, vai arī jaunas apdrošināšanas sabiedrības.
- 93 Saskaņā ar LTAB sniegto informāciju kopš 2009. gada deviņi komersanti ir izrādījuši interesi par iestāšanās procesu LTAB, kas ir viens no nosacījumiem, lai varētu uzsākt sniegt OCTA pakalpojumu Latvijā.⁵⁸ Tomēr šie komersanti vai komersanti, kuri tos pārstāv, dažādu iemeslu dēļ OCTA tirgū tomēr nav ienākuši. Atbilstoši LTAB sniegtajai informācijai KP centās iegūt papildu paskaidrojumus par ienākšanu OCTA tirgū Latvijā no turpmāk minētajiem komersantiem:
- Callidus Solutions Limited⁵⁹;
  - Protegys⁶⁰;
  - Impendulo Ltd⁶¹;
  - Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "CORIS RIGA GLOBAL SERVICES"⁶²;
  - SIA "Kreiss"⁶³;
  - WAGAS S.A.⁶⁴;
  - COVEA, Société de groupe d'assurance mutuelle⁶⁵;
  - Gefion Insurance A/S⁶⁶.
- 94 Callidus Solutions Limited paskaidroja, ka izrādīja interesi par dalību LTAB klienta vārdā, kurš vēlējās izprast nosacījumus, lai sāktu pārdot OCTA polises Eiropā, tomēr izvēlējās neienākt tirgū nepietiekamā mēroga dēļ.⁶⁷
- 95 Kreiss, SIA norādīja, ka apsvēra dalību LTAB, bet vēlāk atteicās no šīs idejas. Iemeslus šobrīd izskaidrot nav iespējams, jo atbildīgais darbinieks vairs nav nodarbināts SIA "Kreiss".⁶⁸
- 96 WAGAS S.A. norādīja, ka šobrīd nav plānots uzsākt darbību OCTA tirgū, bet par dalību LTAB interesējās, lai iegūtu pieeju transportlīdzekļu vērtības katalogam, ko izmanto OCTA un KASKO apdrošināšanas sabiedrības Latvijā.⁶⁹
- 97 Protegys par dalību LTAB interesējās La Parisienne Assurances vārdā, kas ir viens no vadošajiem uzņēmumiem Francijā motociklu apdrošināšanas tirgū, un plānoja uzsākt darbību arī Latvijā. Protegys interesējās arī par maksājumiem LTAB, tostarp iestāšanās naudu un tās apmēru.⁷⁰ Papildu informāciju par tālākās rīcības iemesliem KP no minētā komersanta neieguva.
- 98 Tāpat KP konstatēja, ka daļa no 93. rindkopā minētajiem komersantiem ir likvidēti.
- 99 EST ir secinājusi, ka konkurences apstākļu izvērtējums ir balstīts ne tikai faktiskajā, bet arī potenciālajā konkurencē, lai noteiktu, vai, ievērojot tirgus struktūru, kā arī ekonomisko un

⁵⁷ Telia Forsakring AB 13.03.2023. vēstule Nr. 2.2-3.2/338.

⁵⁸ LTAB 15.02.2023. vēstule Nr. 07/02-16/14.

⁵⁹ Nosūtīta KP 24.02.2023. vēstule Nr. 2.2-3.2/245.

⁶⁰ Tīmekļa vietne Protegys.com nedarbojas.

⁶¹ Tīmekļa vietne Impendulo.com nedarbojas.

⁶² Darbība izbeigta ar 01.02.2023. Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu.

⁶³ Nosūtīta KP 24.02.2023. vēstule Nr. 2.2-3.2/246.

⁶⁴ Nosūtīta KP 24.02.2023. vēstule Nr. 2.2-3.2/244 un KP 28.02.2023 vēstule Nr. 2.2-3.2/261.

⁶⁵ Nosūtīta KP 24.02.2023 vēstule Nr. 2.2-3.2/251.

⁶⁶ Bankrotējis ar 07.06.2021.

⁶⁷ Callidus Solutions Limited 24.02.2023. atbildes e-pasts.

⁶⁸ SIA "Kreiss" 09.03.2023. atbildes vēstule Nr. 03/2023-25.

⁶⁹ WAGAS S.A. 28.02.2023. un 02.03.2023. atbildes vēstules.

⁷⁰ LTAB 15.02.2023. vēstule Nr. 07/02-16/14.

juridisko kontekstu, pastāv reālas un konkrētas iespējas tirgus dalībniekiem konkurēt vai jaunam konkurentam iekarot tirgu un konkurēt ar jau esošajiem tirgus dalībniekiem.⁷¹

- 100 Visi tirgus dalībnieki, kas darbojas vairākos citos nedzīvības apdrošināšanas segmentos Latvijā, jau sniedz OCTA pakalpojumu, bet, kā minēts 93. rindkopā, arī vairāki citi komersanti ir interesējušies par iespējām ienākt LTAB, kas liecina, ka pastāv potenciāli tirgus dalībnieki, kas ir interesējušies par darbības uzsākšanu OCTA tirgū Latvijā. Pēdējo gadu laikā Balcia izrādīja reālu un konkrētu iespēju ienākt tirgū, kā arī to īstenoja, līdzko tika likvidēts šķērslis, kas ir saistīts ar iestāšanās naudas LTAB noteiktajā apmērā samaksu.

6.4. Pakalpojuma raksturs (konkurences elementi)

- 101 Vispirms jāņem vērā, ka pieprasījums OCTA tirgū ir vērtējams kā neelastīgs un stabils, jo OCTA izmantošanu par obligātu prasību katram transportlīdzeklim nosaka normatīvais regulējums un polišu parakstīšanas stabilitāti iezīmē kopējais mehānisko transportlīdzekļu skaits Latvijā. Tātad, paaugstinoties OCTA cenām, patērētāji joprojām iegādātos līdzvērtīgu OCTA polišu skaitu, kas nozīmē, ka pircēja varas spiediens OCTA tirgū ir ierobežots⁷². Stabils un neelastīgs kopējais pieprasījums ir vērtējams kā jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu veicinošs faktors, jo nepastāv bažas par pieprasījuma krišanos.
- 102 OCTA ir īpašs apdrošināšanas veids, kur, ņemot vērā tās obligāto raksturu, patērētājam ne vienmēr būtiska ir pakalpojuma kvalitāte un nodrošinājums, kas tiks saņemts, iestājoties konkrētā riska gadījumam. Līdz ar to tieši polises cena (prēmija) OCTA tirgū ir uzskatāma par galveno pieprasījuma kritēriju.⁷³
- 103 Tirgū darbojas arī dažādi OCTA polišu cenu agregatori, kas ļauj vienuviet salīdzināt vairāku apdrošināšanas sabiedrību piedāvājumus. Minētais nozīmē, ka patērētājam ir salīdzinoši vienkārši izvēlēties lētāko polisi. Tātad ir pamats uzskatīt, ka racionāls patērētājs izvēlētos lētāko tam piedāvāto polisi, un tieši cena ir galvenais konkurences elements. Normatīvais regulējums nosaka ne vien transportlīdzekļa īpašniekam obligātu prasību OCTA iegādē, bet arī apdrošinātājiem, kas darbojas OCTA tirgū, obligātu pienākumu sniegt šādu pakalpojumu visiem klientiem⁷⁴.
- 104 Lai gan cena ir svarīgākais, tas nav vienīgais konkurences elements, kā tirgus dalībnieki var konkurēt. Viens no aspektiem, kas jau šobrīd un arī nākotnē varētu būtiski ietekmēt apdrošināšanas nozares attīstību ir *InsurTech* risinājumi, kas izmanto jaunus tehnoloģiskos, piemēram, mašīnmācīšanās, risinājumus apdrošināšanas sektorā. Latvijas mērogā šajā jomā vēl ir ievērojams potenciāls, tomēr jau šobrīd OCTA polises tiek izplatītas caur dažādiem izplatīšanas tīkliem, kā, piemēram, aģenti un e-pakalpojumi, kas atvieglo patērētājiem OCTA polises saņemšanu. Tāpat arī atsevišķi apdrošinātāji piedāvā klientiem iespēju veikt automātisko maksājumu⁷⁵, lai novērstu nepieciešamību periodiski atjaunot polisi un nodrošinātu pakalpojuma nepārtrauktību. Šādi faktori, kas saistīti ar jaunu tehnoloģiju ieviešanu un polišu iegādes ērtuma palielināšanu, proti, inovācijām, un pakalpojuma kvalitāti arī būtu uzskatāmi par vērā ņemamiem konkurences elementiem.

⁷¹ EST 15.09.1998. spriedums apvienotajās lietās T-374/94 u.c., *European Night Services and Others v Commission*, 137. rindkopa.

⁷² Pircēji spiedienu uz apdrošinātājiem var izdarīt, veicot izvēli starp OCTA pakalpojuma sniedzējiem, tostarp, piemēram, izmantojot agregatorus.

⁷³ KP 29.05.2018. lēmums Nr. 9, *VIG/Seesam*, 12. lpp.

⁷⁴ OCTA likuma 17.panta pirmā daļa.

⁷⁵ Swedbank, OCTA apdrošināšana. Pieejams: https://www.swedbank.lv/private/insurance/car/traffic?language=LAT&cid=allyear_S-risk-insurance-OCTA-ongoing_search_text_lv_lat&gclid=CjwKCAiAu5agBhBzEiwAdiR5tKdD7riqNcWgxg5EmpNxj-v1QSEgujqkQDv2Mkei-MoG4sm1cYsRshoCzIUQAvD_BwE

6.5. Pārslēgšanās iespējas

- 105 OCTA tirgū nepastāv būtiski ierobežojumi patērētājiem mainīt pakalpojuma sniedzēju. Saskaņā ar OCTA likuma 9. panta pirmo daļu OCTA apdrošināšanas līgumi tiek slēgti uz vienu, trim, sešiem, deviņiem vai divpadsmit mēnešiem, kas nozīmē, ka patērētājiem ir iespējas un stimul samērā ātri pārorientēties uz citu pakalpojuma sniedzēju. Līdz ar to nerodas ilgtermiņa saistības un patērētāji var bez ierobežojumiem izvēlēties citu OCTA pakalpojuma sniedzēju.
- 106 Jāņem vērā ne vien klientu iespēja, bet arī vēlme un nepieciešamība mainīt pakalpojuma sniedzēju, kur nozīmīga ir OCTA pakalpojuma būtība – apdrošināšanas līguma slēdzējs nav pakalpojuma saņēmējs, jo satiksmes negadījuma rezultātā radušās izmaksas cietušās puses transportlīdzekļa bojājumu novēršanai sedz vainīgās puses apdrošinājuma devējs.⁷⁶ Tas atkārtoti apstiprina jau iepriekš pausto, ka patērētājam, izvēloties apdrošināšanas sabiedrību, būtiskākais kritērijs ir nevis pakalpojuma kvalitāte, kas tiks saņemta, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, bet OCTA polises zemākā cena. Tādējādi var sagaidīt, ka, beidzoties OCTA apdrošināšanas līguma termiņam, patērētājs izvēlēsies lētāko tam pieejamo polisi, kuru cenas, pateicoties cenu agregatoriem, ir viegli salīdzināt.

VI LĪGUMA PAR EIROPAS SAVIENĪBAS DARBĪBU 101. PANTA 1. PUNKTA PIEMĒROŠANA

- 107 LESD 101. panta 1. punkts nosaka, ka ar iekšējo tirgu nav saderīgi visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.

7. Ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm

Juridiskais ietvars

- 108 LESD 101. panta 1. punktu piemēro gadījumos, kad nolīgums, uzņēmumu apvienības lēmums un/vai saskaņota darbība var ietekmēt tirdzniecību starp ES dalībvalstīm. Šādai ietekmei uz tirdzniecību ir jābūt vērā ņemamai.
- 109 Piemērojot ietekmes uz tirdzniecību kritēriju, uzmanība jāpievērš šādiem elementiem:
- jēdzienam “tirdzniecība starp dalībvalstīm”;
  - jēdzienam “var iespaidot”;
  - jēdzienam “ievērojami”.
- 110 Ietekme uz tirdzniecību nozīmē, ka nolīgums, lēmums vai saskaņotas darbības var tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli ietekmēt tirdzniecības modeli starp ES dalībvalstīm⁷⁷. Šajā kontekstā jēdzienam “ietekme uz tirdzniecību” ir plašs tvērums, un tas neattiecas tikai uz preču un pakalpojumu tirdzniecību pāri robežām⁷⁸.
- 111 Nolīgums, uzņēmumu apvienības lēmums un/vai saskaņota darbība, kas aptver veselu dalībvalsti, parasti var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. EST vairākās lietās ir uzskatījusi, ka “*nolīgumiem, kuri attiecas uz visu dalībvalsts teritoriju, pēc savas būtības ir tāda ietekme, ka tie pastiprina tirgu sadalīšanu atbilstoši valstu robežām, kavējot saimniecisko mijiedarbību, kas paredzēta Līgumā*”.⁷⁹

⁷⁶ KP Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas tirgus uzraudzība, 8.-9. lpp.

⁷⁷ Komisijas paziņojuma (EK) pamatnostādnes par ietekmi uz tirdzniecības jēdzienu Līguma (2004/C101/07) 81. un 82. pantā, 24. rindkopa.

⁷⁸ Turpat, 19. rindkopa.

⁷⁹ Turpat, 78. rindkopa.

- 112 Vienlaikus nolīgums, uzņēmumu apvienības lēmums un/vai saskaņota darbība nespēj ievērojami ietekmēt tirdzniecību, ja tiek izpildīti šādi kumulatīvi kritēriji⁸⁰:
- kopējā tirgus daļa nevienā no konkrētajiem tirgiem, kurus ietekmē nolīgums, nepārsniedz 5 %;
  - attiecībā uz horizontālajiem nolīgumiem kopējais apgrozījums nepārsniedz 40 miljonus EUR.

Piemērošana lietā

- 113 Konkrētais tirgus ir nacionālais OCTA tirgus, tātad tas aptver visu Latvijas teritoriju. Ņemot vērā, ka LTAB lēmumu par iestāšanās naudu (turpmāk LTAB lēmumi, kas saistīti ar iestāšanās naudas noteikšanu – Lēmums) gadījumā tādēļ tiek radīta ES tirgu sadaloša ietekme, nodalot Latvijas tirgu no pārējiem ES valstu tirgiem (piemēram, samazinot iespēju ārvalstu konkurentiem ienākt Latvijas tirgū), tiek radīta ietekme uz tirdzniecību starp ES dalībvalstīm LESD 101. panta izpratnē.
- 114 Konkrētajā gadījumā iesaistīto apdrošinātāju tirgus daļas veido 100 %, jo katram no tiem, lai varētu sniegt šo pakalpojumu, ir jābūt LTAB biedram (skatīt 10. rindkopu). Tāpat kopējais iesaistīto apdrošinātāju apgrozījums OCTA tirgū vismaz kopš 2011. gada ir pārsniedzis 40 miljonus EUR (piemēram, 2020. gadā tas bija 89 864 036 EUR).
- 115 Tādējādi, ņemot vērā, ka tiek skats nacionālais OCTA tirgus un var tikt ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm, LTAB lēmuma ietekmētā tirgus daļa ir 100 %, KP secina, ka konkrētais LTAB lēmums ietilpst LESD 101. panta darbībā.

8. Tirgus dalībnieku apvienības lēmums

Juridiskais ietvars

- 116 Jau LESD 101. panta 1. punktā ir noteikts, ka tas attiecas arī uz tirgus dalībnieku apvienību lēmumiem, kas ierobežo konkurenci. Jēdzienā “lēmums” citstarp ietilpst arī noteikumi, kas regulē apvienības darbību⁸¹. Tirgus dalībnieku apvienībai nav obligāti jāveic ekonomiska darbība, lai attiecībā uz to varētu piemērot LESD 101. panta 1. punktu⁸². Tirgus dalībnieku apvienība nav ārpus LESD 101. panta 1. punkta tvēruma arī tad, ja to formāli apstiprina publiska institūcija⁸³, kā arī tad, ja apvienība pilda ar likumu uzdotus uzdevumus⁸⁴.
- 117 Vienlaikus LESD 101. panta 1. punkts nav piemērojams, ja ar konkurenci nesaderīgo rīcību paredz nacionālais normatīvais regulējums vai arī tas rada juridisko ietvaru, kas pats par sevi izslēdz jebkāda veida iespējamību ar konkurenci saderīgai rīcībai⁸⁵.

Piemērošana lietā

- 118 Lietā vērtējama LTAB rīcība, pieņemtie lēmumi un noteikumi attiecībā uz noteikta apmēra iestāšanās naudas noteikšanu kā priekšnoteikumu dalībai LTAB, kas rada tirgu noslēdzošu

⁸⁰ Komisijas paziņojuma (EK) pamatnostādnes par ietekmi uz tirdzniecības jēdzienu Līguma (2004/C101/07) 81. un 82. pantā, 52. rindkopa.

⁸¹ EK 15.02.1991. lēmums Nr. IV/31.559, *Sippa*, OJ [1991] L 60/19; EK 09.08.2001. lēmums Nr. COMP/29.373, *Visa International*, OJ [2001] L 293/24; EK 08.12.2017. lēmums Nr. AT.40208, *International Skating Union's Eligibility Rules*, 152. rindkopa; EST 19.02.2002. spriedums lietā C-309/99, *Wouters*, 61. rindkopa.

⁸² EST 15.03.2000. spriedums apvienotajās lietās T-25/95 u. c., *Cimenteries CBR SA v Commission*, 1320. rindkopa.

⁸³ EK 15.12.1982. lēmums Nr. IV/29.883, *AROW v BNIC*, OJ [1982] L379/1; EK 30.01.1995. lēmums Nr. IV/33.686, *Coapi*, OJ [1995] L 231/24.

⁸⁴ EST 04.09.2014. spriedums apvienotajās lietās C-184/13 u.t.t., *API – Anonima Petroli Italiana SpA v Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti, Ministero dello Sviluppo economico*, 32.-33. rindkopas.

⁸⁵ EST 14.10.2010. spriedums lietā C-280/08 P, *Deutsche Telekom v Commission*, 80. rindkopa; EST 07.10.1999. spriedums lietā T-228/97, *Irish Sugar v Commission*, 130. rindkopa, EST 30.03.2000. spriedums lietā T-513/93, *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali v Commission*, 58. rindkopa.

ietekmi uz OCTA tirgu Latvijas teritorijā. Attiecīgais LTAB Lēmums pieprasīt iestāšanās naudu kā priekšnoteikumu dalībai biedrībā ir nostiprināts LTAB 30.08.2004. un 23.11.2007. statūtu 5.1.1. punktā, kā arī būtiski lēmumi par iestāšanās naudas aprēķinu ir pieņemti LTAB biedru sapulcēs 07.12.2005. (protokols Nr. 13, 2. jautājums), 20.04.2011. (protokols Nr. 4, 5. jautājums), 27.05.2021. (protokols Nr. 2, 2. jautājums; iepriekš minētais uzskaitījums ietilpst Lēmumā).

- 119 Ņemot vērā IV nodaļā minēto, KP nekonstatē, ka Lēmumu paredzētu nacionālais normatīvais regulējums, proti, iestāšanās naudas noteikšana bija LTAB patstāvīgs lēmums, un tādējādi, KP vērtējumā, šī rīcība ir pakļauta LESD 101. panta 1. punktā noteiktajam aizliegumam. Tāpat saskaņā ar EST praksi nav nozīmes faktam, ka LTAB pilda noteiktus ar likumu LTAB uzdotus uzdevumus, pretējā gadījumā LESD 101. pants varētu nepamatoti zaudēt daļu no savas iedarbības.

9. Konkurenci kavējošas, ierobežojošas vai deformējošas sekas

- 120 Piemērojot LESD 101. panta 1. punktu, noskaidrojama vienošanās (ar vienošanos saprotot arī tirgus dalībnieku apvienības lēmumu) objektīvā jēga un mērķis konkrētajā ekonomiskajā kontekstā.⁸⁶ Tādējādi ir jāizvērtē vienošanās ierobežojošo nosacījumu saturs, ar to sasniedzamie mērķi, kā arī tā ekonomiskais uz juridiskais konteksts. Nosakot šo kontekstu, jāņem vērā arī preču vai pakalpojumu raksturs, kā arī faktiskie tirgus darbības apstākļi un struktūra.⁸⁷
- 121 Lai konstatētu LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu, jāsecina, ka vienošanās rada ticamu ar konkurenci nesaderīgu ietekmi uz tirgu⁸⁸. Šai tirgus analīzei pamatā ir tirgus varas, kā arī vienošanās radītas ticamas ietekmes uz cenu, apjomu, inovācijām un preču un pakalpojumu dažādību novērtējums⁸⁹.
- 122 Eiropas Komisija ir skaidrojusi, ka vienošanās var radīt šādu negatīvu ietekmi novērtējamā apmērā, samazinot konkurenci starp vienošanās pusēm vai arī starp jebkuru no pusēm un trešajām pusēm (piemēram, gadījumā, ja vienošanās rezultātā tiek bloķēta konkurentu piekļuve tirgum)⁹⁰.
- 123 Vienošanās ietekme var tikt pierādīta, gan izvērtējot faktisko ietekmi uz konkurenci, gan ņemot vērā arī jebkuras potenciālās sekas, ko tā var radīt⁹¹. Konkurences apstākļu noteikšana ir jābalsta ne tikai jau pastāvošajā konkurencē starp tirgus dalībniekiem, bet arī jāņem vērā potenciālā konkurence, lai noteiktu, vai pastāv reālas un konkrētas iespējas tirgus dalībniekiem konkurēt savā starpā vai arī jaunam konkurentam ienākt konkrētajā tirgū un konkurēt ar jau esošajiem tirgus dalībniekiem⁹².
- 124 Komisijas Paziņojums *Pamatnostādnes par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu* (turpmāk - Vispārīgās pamatnostādnes) paredz divu soļu testu lietu novērtējumam attiecībā uz LESD 101. panta 1. punktu. Pirmajā solī ir jāidentificē piemērota pretfaktiskā situācija (*counterfactual*), kas ir nepieciešama, lai noteiktu, vai vienošanās ir spējīga ierobežot konkurenci. Pretfaktiskā situācija attiecībā uz vienošanām, kur var tikt ietekmēta konkurence starp dažādu zīmolu izplatītājiem, meklē atbildi uz jautājumu, vai vienošanās ierobežo faktisko

⁸⁶ EST 28.03.1984. spriedums apvienotajās lietās 29/83 un 30/83, *Compagnie Royale Asturienne des Mines SA un Rhein zinc GmbH v Commission*, 25.-26. rindkopas.

⁸⁷ EST 11.09.2014. spriedums lietā C-67/13 P, *Groupement des Cartes Bancaires v Commission*, 53. rindkopa.

⁸⁸ Vispārīgās pamatnostādnes, 24. rindkopa.

⁸⁹ Skatīt, piemēram, EST 27.09.2006. spriedums lietā T-168/01, *GSK; Monti, G., Article 81 EC and Public Policy*, (2002), 39, *Common Market Law Review*, 5. izdevums, 1057.-1099. lpp.

⁹⁰ Vispārīgās pamatnostādnes, 26. rindkopa.

⁹¹ EST 28.02.2013. spriedums lietā C-1/12, *Ordem dos Technicos Oiciais de Contas*, 71. rindkopa; EST 26.11.2015. spriedums lietā C-345/14, *Maxima Latvija*, 30. rindkopa.

⁹² EST 15.09.1998. spriedums apvienotajās lietās T-374/94, *European Night Services and Others v Commission*, 137. rindkopa.

vai potenciālo konkurenci, kas būtu pastāvējusi bez vienošanās. Ja atbilde ir apstiprinoša, vienošanās var būt pakļaujama LESD 101. panta 1. punktam.⁹³

- 125 Otrajā solī jānovērtē, vai vienošanās ietekmē faktisko vai potenciālo konkurenci tādā mērā, ka konkrētajā tirgū ar pietiekamu ticamības pakāpi var sagaidīt negatīvu ietekmi uz cenām, apjomu, inovācijām vai arī preču vai pakalpojumu dažādību.⁹⁴ Ierobežojošās ietekmes analīzei ir nepieciešams novērtēt preču vai pakalpojumu raksturu, vienošanās dalībnieku tirgus pozīciju, konkurentu tirgus pozīciju, pircēju tirgus pozīciju, kā arī potenciālu konkurentu esību un barjeras ienākšanai tirgū⁹⁵. Analīzes mērķis ir noteikt, vai vienošanās dalībnieki individuāli vai kopīgi ir ieguvuši noteiktas pakāpes tirgus varu un vai vienošanās veicina tirgus varas izveidošanu, uzturēšanu vai pastiprināšanu vai arī atļauj vienošanās dalībniekiem izmantot šo tirgus varu. Ja minētais apstiprinās, var pieņemt, ka konkrētajā tirgū visdrīzāk būs novērojama negatīva ietekme uz konkurenci⁹⁶.
- 126 Kā minēts iepriekš, lai noteiktu, vai vienošanās rada ierobežojošu ietekmi uz konkurenci, ir jāveic pretfaktiskā analīze. Proti, lai noteiktu, vai vienošanās ir aizliegta, tādēļ, ka tā kropļo konkurenci pēc tās sekām, konkrētajā gadījumā konkurenci ir jānovērtē faktiskajā kontekstā, kurā tā būtu notikusi, ja konkrētā vienošanās nebūtu noslēgta.⁹⁷
- 127 Tādējādi vispirms ir jānosaka hipotētiskais konkurences līmenis ("Comp") tirgū bez konkrētās vienošanās ("Comp WtA"). Otrkārt, ir jānosaka konkurences līmenis tirgū ar konkrēto vienošanos ("Comp WA"). Treškārt, ir jāsalīdzina abu novērtējumu rezultāts. Ja $\text{Comp WtA} > \text{Comp WA}$, tad var konstatēt LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu. Svarīgi, ka, novērtējot gan Comp WtA, gan Comp WA, ir jāņem vērā cenas, apjoms, preču dažādība, kvalitāte u. c. konkurenci raksturojoši elementi.⁹⁸
- 128 Kaitējuma teorija ir ticams ekonomisks stāstījums, kas izskaidro, kā un kāpēc konkrētā vienošanās rada negatīvu ietekmi uz konkurenci. Labi attīstītai kaitējuma teorijai vajadzētu:⁹⁹
- skaidrot, kā konkurence un tādējādi patērētāji tiktu negatīvi ietekmēti, attiecībā pret atbilstošu pretfaktisko situāciju;
  - būt ekonomiski saskaņotai (loģiskai);
  - būt saderīgai ar ekonomiskajiem stimuliem, ar ko saskaras puses;
  - būt saderīgai vai vismaz ne nesaderīgai ar pieejamajiem empīriskajiem pierādījumiem.
- 129 Tādējādi, veicot izvērtējumu pēc seku standarta, parasti ir jāapsver šie pieci faktori¹⁰⁰:
- konkrētā vienošanās (vai nosacījums tajā), kas veido konkurences ierobežojumu;
  - konkrētais tirgus, kurā jānovērtē sekas;
  - kaitējuma teorija, proti, teorija, kas skaidro, kā un kāpēc vienošanās (vai kāds no tās nosacījumiem) var ticami radīt negatīvu ietekmi uz konkurenci;
  - pretfaktiskā analīze (skatīt 126.–127. rindkopu);
  - pieejamie pierādījumi seku pastāvēšanai.

⁹³ Vispārīgās pamatnostādnes, 18(1). rindkopa.

⁹⁴ Faull J., Nikpay A. EU law of competition. Oxford: Oxford University Press, 2014, 3.359. rindkopa.

⁹⁵ Vispārīgās pamatnostādnes, 27. rindkopa.

⁹⁶ Turpat, 25. rindkopa.

⁹⁷ EST 11.09.2014. spriedums lietā C-382/12, *MasterCard v Commission*, 161. rindkopa.

⁹⁸ Geradin D., Layne-Farrar A., Petit N. EU Competition Law and Economics. Oxford: Oxford University Press, 2012, 3.89. rindkopa.

⁹⁹ Zenger H., Walker, M. Theories of Harm in European Competition Law: A Progress Report. Ten years of effects-based approach in EU Competition Law, Bourgeois J. and Waelbroeck D., eds., pp. 185-209, Bruylant, 2012.

¹⁰⁰ Whish R., Bailey D. Competition law. Oxford: Oxford University Press, 2021, 138. lpp.

VII KONKURENCES IEROBEŽOJUMA JURIDISKAIS UN EKONOMISKAIS NOVĒRTĒJUMS

- 130 Turpmāk KP apskata Lietā iegūtos elektroniskos pierādījumus, kas norāda, ka LTAB ir apzinājies, ka iestāšanās nauda var ierobežot konkurenci (10. nodaļa), KP vērtējumu par iestāšanās naudas mērķiem (11. nodaļa), kā LTAB noteiktā iestāšanās nauda ir kavējusi jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu OCTA tirgū Latvijā (12. nodaļa), kā LTAB rīcība radīja konkurenci ierobežojošu ietekmi uz OCTA tirgu Latvijā (13. nodaļa), kā arī noslēgumā KP secina, ka LTAB rīcība, nosakot noteikta apmēra iestāšanās naudu kā priekšnosacījumu dalībai LTAB, veido LESD 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma sastāvu (14. nodaļa).

10. Elektronisko pierādījumu analīze

- 131 Lietas izpētes ietvaros veiktajās Inspekcijās tika iegūtas elektroniskā pasta sarakstes starp LTAB amatpersonām un darbiniekiem, kas norāda uz to, ka LTAB darbinieki ir apzinājušies, ka iestāšanās naudas apmērs varēja atturēt tirgus dalībniekus no iestāšanās LTAB, kā arī to, ka iestāšanās naudas noteikšana, iespējams, var veidot konkurences tiesību pārkāpuma sastāvu. Tāpat no sarakstēm izriet, ka iestāšanās naudas aprēķina metodika nav bijusi skaidri pamatota ar tādiem kritērijiem, kas objektīvi izrietētu no nepieciešamības nodrošināt LTAB darbību.

23.10.2018. elektroniskā pasta sarakste

- 132 WAGAS S.A. pārstāvis [CA] 15.10.2018. plkst. 14.35 nosūtīja elektroniskā pasta vēstuli LTAB ar norādi, ka WAGAS S.A. sniedz apdrošināšanu un var darboties arī Latvijas Republikas teritorijā, kā arī jautājumu, vai tad, ja WAGAS S.A. nav atvērta filiāle Latvijā, ir iespējams saņemt piekļuvi transportlīdzekļu vērtību katalogam.
- 133 [BB] sagatavoja atbildi WAGAS S.A. uz šiem jautājumiem ar informāciju, kā kļūt par LTAB biedru. [BB] ar 23.10.2018. plkst. 14.38 nosūtīto elektroniskā pasta vēstuli vēlējās saskaņot ar LTAB darbiniekiem, vai sagatavotā atbilde ir labojama vai papildināma.
- 134 Vispirms [AB] plkst. 15.08, piedāvājot atbildes variantu, norādīja: *“Lai vairāk nobaidītu un izskaidrot, es piedāvāju kaut kā šādi.”* KP ieskatā, ar vārdu *“nobaidīt”* saprotams kā *“nobaidīt jeb atturēt no kļūšanas par LTAB biedru.”* Šī vārda nozīmi konkrētajā kontekstā pamato arī tālākā sarakste.
- 135 Plkst. 15.09 LTAB darbinieks [BE] izteica ierosinājumu *“Varbūt tomēr norādīt aptuvenās biedra iemakas apmēru, 7k viņus nenobiedēs bet 100k varētu sabiedēt”*, tādējādi kā iestāšanās naudas apmēru, kas varētu atturēt potenciālo biedru no ienākšanas LTAB, viņš uzskatījis summu, kas ir aptuveni vai pārsniedz 100 000 EUR. Minētais nozīmē, ka tobrīd iestāšanās nauda LTAB, iespējams, varēja būt ap 100 000 EUR un ka šāda iestāšanās nauda varētu atturēt potenciālu tirgus dalībnieku no ienākšanas tirgū.
- 136 Savukārt, uz [AB] plkst. 15.14 norādi, ka to nevajadzētu norādīt, jo tā nav zināma (KP ieskatā, precīzi zināma, ņemot vērā, ka tā tiek apstiprināta biedru sapulcē), [BE] plkst. 15.18 atbildēja, ka varētu norādīt kādu no iepriekšējiem iestāšanās naudas apmēriem, jo *“tie tomēr nebūs pāris tūkstoši”*.
- 137 [AB] plkst. 15.22 tomēr iebilst konkrētas iestāšanās naudas summas norādīšanai, jo *“tas ir Biedru lēmums, kas var mainīties”*. Viņa viedoklim plkst. 15.25 pievienojas arī [AA], un viņš norāda, ka *“šie neizskatās nopietni kandidāti”*. KP vērtējumā, šis [AA] viedoklis liecina, ka LTAB konkrētajā situācijā bija subjektīvi negatīvi vērtējusi potenciālā tirgus dalībnieka pievienošanos biedrībai.
- 138 Būtiski pierādījumi ir arī [BE] plkst. 15.36 uzdotie jautājumi par to, vai šādi iestāšanās naudas noteikšanas principi nebūtu uzskatāmi par konkurenci ierobežojošiem, jo biedru sapulce var *“izlemt kā grib, un cik grib”*. [BE] norāda arī hipotētisku piemēru – *“piem esošie biedri var nolemt – dāvai no šī paprasām 500K, nu tā, lai nebūtu interese iestāties.”* [AA] plkst. 15.49 piekrit šiem [BE] apsvērumiem. No šiem izteikumiem KP secina, ka iestāšanās naudas formula

nevarēja sniegt pilnībā precīzu iestāšanās naudas aprēķinu, kas norāda uz iespējām izmantot iestāšanās naudu potenciālā biedra atturēšanai, jo tā tiek noteikta ar LTAB biedru sapulces lēmumu. Tādējādi KP secina, ka LTAB esošie biedri faktiski ar savu lēmumu varēja ietekmēt iestāšanās naudas apmēru, neskatoties uz to, ka pastāvēja iestāšanās naudas aprēķina formula. Izvērtējot arī šo elektroniskā pasta vēstuli kontekstā ar pārējo saraksti, KP secina, ka, LTAB darbinieku ieskatā, ievērojama iestāšanās nauda varēja atturēt potenciālus biedrus no pievienošanās biedrībai.

- 139 [BE] plkst. 15.57 informē par veikto iestāšanās naudas aprēķinu: “*Te Sanitas cipari, 247K*”. Tādējādi attiecībā uz WAGAS S.A. tiek aprēķināta iestāšanās nauda 247 963 EUR (tās aprēķins pievienots attēlā).
- 140 [AA] plkst. 16.11 atbild, ka “*EUR 248’ <- labs cipars. Ja es pārstāvētu apdrošinātāju, kurš gribētu kļūt par biedru LTAB, es domātu, kā šo ciparu dabūt zemāku. Vai mūsu formula ir jūsuprāt pietiekami “cieta” šādi domājotam tipam? Vai KP šādu ciparu un līdz ar to formulu neuzskatītu par pārāk augstu barjeru potenciālam ienācējam?*”. Tādējādi KP secina, ka iestāšanās naudu 248 000 EUR LTAB darbinieki ir uzskatījuši par pietiekami atturošu no pievienošanās biedrībai. Jautājums par to, vai formula ir pietiekami “cieta”, vēlreiz apliecina, ka iestāšanās naudas aprēķins pēc tobrīd spēkā esošās aprēķina formulas ir bijis neskaidrs, proti, to nav bijis iespējams noteikt precīzi un vienvērtīgi. Šeit arī vēlreiz tiek apstiprināts, ka, LTAB darbinieku ieskatā, augsta iestāšanās nauda var atturēt potenciālu tirgus dalībnieku no ienākšanas tirgū.
- 141 Tādējādi KP secina, ka LTAB darbinieki ir apzinājušies, ka iestāšanās nauda var tikt izmantota kā barjera potenciālā biedra iestāšanai LTAB, un šī sarakste, KP ieskatā, ir vērtējama kā būtisks pierādījums, ka Lēmums ir ierobežojis konkurenci pēc sekām.

24.03.2021. un 25.03.2021. elektroniskā pasta sarakste

- 142 24.03.2021. LTAB veica provizorisku iestāšanās naudas aprēķinu, iespējams, saistībā ar Balcia plānoto iesniegumu par pievienošanos LTAB.
- 143 Plkst. 14.05 [BB] nosūtīja elektroniskā pasta vēstuli [AA] un [BA], kurā citstarp norādīja, ka iespējamā iestāšanās naudas summa varētu būt ap 250 000 līdz 260 000 EUR.
- 144 [AA] plkst. 18.18 reaģēja uz šo potenciālo iestāšanās naudas apmēru: “*EUR 250-260’???!!! Da jūs ko!? Nopietni? Ja man šādu skaitli parādītu, es to uzskatītu par ieejas barjerām un sūdzētos KP*”. Tas vēlreiz apliecina, ka LTAB darbinieki ievērojamu iestāšanās naudu ir uzskatījuši par potenciālu barjeru ienākšanai tirgū, kā arī ir apzinājušies, ka LTAB rīcība, nosakot iestāšanās naudu, var veidot konkurences tiesību pārkāpuma sastāvu.
- 145 Atbildot uz šo reakciju, [BA] plkst. 19.13 informē, ka aprēķins veikts, pamatojoties uz 20.04.2011. LTAB biedru sapulcē apstiprināto iestāšanās naudas aprēķina formulu, kā arī precizē, ka iestāšanās nauda varētu būt 261 529 EUR. Tāpat viņa norāda, ka ir jāprecizē summa ilgtermiņa izdevumiem, kuriem ir beidzies derīgās lietošanas laiks, un norāda, ka tā varētu būt ap 49 000 EUR.
- 146 Uz šo aprēķinu [AA] plkst. 22.03 norāda: “*neko nesaprotu. No 250’ esam lejā uz 49’? Kas tie par amerikāņu kalniņiem? Vēl kaut kādi 261’, kas tie tādi?*”.
- 147 [BA] 25.03.2021. plkst. 10.39 precizē, ka iestāšanās naudas apmērs, ja neņem vērā automašīnu izslēgšanu no pamatlīdzekļu saraksta, ir 246 265 EUR, bet, ja ņem vērā to izslēgšanu, – 172 488 EUR.
- 148 KP konstatē, ka no minētās sarakstes īsā laika periodā izriet vairākas iespējamās iestāšanās naudas summas. Minētais vēlreiz apliecina, ka, izmantojot LTAB biedru sapulcēs apstiprinātās iestāšanās naudas aprēķina formulas, nav bijis iespējams iegūt precīzu iestāšanās naudas apmēru, kas nozīmē, ka ir pastāvējis ļoti augsts risks iestāšanās naudas formulu nevienlīdzīgai piemērošanai starp apdrošināšanas sabiedrībām, kas iestāšanās naudu ir maksājušas. Proti, KP ieskatā, 20.04.2011. apstiprinātā iestāšanās naudas formula ir bijusi nepilnīga precīzam

iestāšanās naudas aprēķinam un ir pastāvējušas dažādas tās interpretācijas iespējas, kuras faktiski ir veicinājis konkurences ierobežošanu pēc sekām.

11. LTAB noteiktās iestāšanās naudas mērķis

- 149 Izvērtējot arī pierādījumus par iestāšanās naudas noteikšanas iemesliem, KP secina, ka iestāšanās naudas noteikšanai nav leģitīma mērķa. Savukārt, izvērtējot LTAB pārstāvju paskaidrojumus norādītos iemeslus iestāšanās naudas ieviešanai, proti, (1) parazitisma (*free-riding*) novēršana un (2) atturēšana no “negodprātīgas” OCTA sistēmas izmantošanas, KP ieskatā, šie iemesli nav ekonomiski pamatoti un tādējādi tiesiski iestāšanās naudas ieviešanai LTAB izvēlētajā apmērā.
- 150 Pie pirmā mērķa ietilpst LTAB izvirzītie argumenti saistībā ar jaunā biedra iesaisti jau izveidotās sistēmas finansēšanā, savukārt, pie otrā – mērķis atturēt noteikta veida, LTAB ieskatā, nelabvēlīgus potenciālos biedrus no ienākšanas LTAB.
- 151 KP ieskatā, parazitisma (*free-riding*) novēršana nav leģitīms iestāšanās naudas noteikšanas mērķis Lietuvā, jo ikviens biedrs, tiklīdz tas uzsāk darbību biedrībā, veic OCTA likumā paredzētos un LTAB noteiktos maksājumus biedrības darbības nodrošināšanai (skatīt 18. rindkopu), tādējādi piedaloties LTAB finansēšanā. Tas nozīmē, ka iestāšanās nauda faktiski LTAB rada negaidītu un neparedzamu papildu ienākumu, kas nav obligāti nepieciešams, lai nodrošinātu LTAB darbību. Minēto pamato arī [AB] viedoklis, ka “*ja pēkšņi tā nauda parādās, tad nākošajā gadā mums ir “zelta dzīve”*” un šo naudu var izmantot sistēmas attīstībā – “*varam kaut ko nopirkt, ko visu laiku esam gribējuši nopirkt*” – vai arī samazinās regulārie maksājumi LTAB un “*nākošais ir tāds labāks gads*”¹⁰¹. Turklāt, KP ieskatā, iestāšanās nauda paredz segt arī izdevumus par tādām precēm un pakalpojumiem, kas jau ir apmaksāti¹⁰². Papildus tam ar šo mērķi, KP ieskatā, nav saderīgs fakts, ka LTAB pēdējos 5 gadus nav veicis lielus kapitālieguldījumus, jo IT sistēmas “*tiek īrētas nevis pirktas*”¹⁰³, kas nozīmē, ka LTAB biedri vismaz šajā periodā nav veikuši izmaksu ziņā būtiskas IT investīcijas, kuru finansēšanā būtu jāpiedalās arī potenciālajam biedram.
- 152 KP ieskatā, arī atturēšana no “negodprātīgas” OCTA sistēmas izmantošanas nebūtu uzskatāma par leģitīmu mērķi iestāšanās naudas noteikšanai. Pirmkārt, jāņem vērā, ka jau Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumā ir ietvertas, tostarp pamatkapitāla un reputācijas, prasības, kas, KP ieskatā, ir vērstas arī uz bankrota un saistību neizpildes risku novēršanu (skatīt 15. atsauci). KP vērtējumā, likumdevējs jau ir noteicis pietiekamas un samērīgas prasības komersantu reputācijai un spējai darboties tirgū, kas novērš negodprātīgu tirgus dalībnieku pievienošanos tirgum. Otrkārt, šim mērķim (“negodprātīgai” sistēmas izmantošanai) pastāv garantijas fonds, kas atbilstoši OCTA likuma 11. panta otrajai daļai nodrošina saistību izpildi, ja likvidējamai sabiedrībai tam nepietiek līdzekļu. Turklāt garantijas fonds jau paredz vienreizējas iemaksas veikšanu (skatīt 19. rindkopu), kas ir priekšnosacījums dalībai LTAB. Tādējādi LTAB minēto mērķi par negodprātīgu sistēmas izmantošanu ar iestāšanās naudas būtībai līdzīgu funkciju izpilda jau garantijas fonda vienreizējā iemaksa, un saskaņā ar LTAB argumentāciju iestāšanās nauda tādā gadījumā pildītu dublējošu funkciju. Tāpat saistībā ar LTAB IT sistēmu LTAB darbinieks [BE] min, ka “*mūsu sistēmu nepamatoti izmantot tiešā veidā nevar*”, proti, esošajā funkcionalitātē sistēmu prettiesiski izmantot nevar, un par jebkādu tās negodprātīgu izmantošanu atbild pats apdrošinātājs¹⁰⁴.

¹⁰¹ KP un [AB] sarunu protokols, sarunas ieraksta laiks ir 2.05.29-2.06.22.

¹⁰² Uz minēto norādījusi arī Finanšu ministrija tās 18.07.2021. vēstulē Nr. 2.1-21/17-2/4097.

¹⁰³ LTAB 27.05.2021. Biedru sapulces protokols Nr. 2.

¹⁰⁴ KP 16.08.2022. Protokola *Par Konkurences likuma 9. panta piektās daļas 4. un/vai 5. punktā paredzēto procesuālo darbību veikšanu* 18. pielikums, KP un [BE] sarunu protokols, sarunas ieraksta laiks ir 00.45.00-00.49.00.

- 153 Papildus tam jāņem vērā 33.–40. rindkopā ietvertā LTAB darbinieku iekšējā sarakste, iespējams, saistībā ar Balcia ienākšanu tirgū, kas norāda uz neskaidrību LTAB darbinieku vidū par iestāšanās naudas mērķi un nozīmi 2021. gadā, kas nozīmē, ka ir jāietur īpaši kritiska attieksme pret LTAB norādītajiem iestāšanās naudas mērķiem.
- 154 Ņemot vērā iepriekš minēto, KP secina, ka iestāšanās naudai LTAB noteiktajā apmērā ilgstoši nav bijis definēts mērķis un noteikts pamatojums. Papildus tam, KP vērtējumā, LTAB izvirzītie argumenti saistībā ar iestāšanās naudas mērķi liecina, ka iestāšanās nauda nav patiesi nepieciešama LTAB darbībai vai jebkādu citu leģitīmu mērķu sasniegšanai.

12. LTAB rīcības ietekme uz jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu OCTA tirgū Latvijā

- 155 LTAB, paredzot iestāšanās naudu tādā apmērā, kas nav ekonomiski pamatots, tika faktiski kavēta jaunu tirgus dalībnieku ienākšana OCTA tirgū Latvijā. To apliecina Balcia iestāšanās LTAB process.
- 156 Balcia ir Latvijas Republikā reģistrēta nedzīvības apdrošināšanas sabiedrība, kas Latvijā darbojas kopš 1993. gada. Kopš 2015. gada Balcia darbība galvenokārt koncentrējusies uz Rietumeiropas tirgu, taču 2021. gada nogalē Balcia plānoja atsākt sniegt apdrošināšanas pakalpojumus, t. sk. OCTA pakalpojumu, arī Latvijas teritorijā.
- 157 Ņemot vērā iepriekš minēto, Balcia 07.05.2021. nosūtīja LTAB iesniegumu, kurā lūdza to uzņemt LTAB biedru sastāvā un sniegt informāciju par iestāšanās naudu un citiem maksājumiem, kas jāveic LTAB biedriem.
- 158 LTAB sniedza atbildi¹⁰⁵, informējot Balcia par maksājumiem, kas jāveic LTAB biedriem, tostarp jaunā biedra iestāšanās naudu. Papildus LTAB paskaidroja, ka iestāšanās nauda ir mainīgs lielums, kas noteikts ar LTAB biedru sapulces lēmumu¹⁰⁶ un tās konkrēts apmērs tiek aprēķināts uz konkrētu iestāšanās datumu, ņemot vērā uz to brīdi jau veiktos ilgtermiņa kapitālieguldījumus. Uz 10.05.2021. LTAB aprēķināja Balcia iestāšanās naudu 176 730 EUR.
- 159 Balcia izvērtēja LTAB 10.05.2021. vēstulē noteiktās iestāšanās naudas aprēķina metodiku un secināja, ka aprēķina metodei, kā arī iestāšanās naudas apmēram nav ekonomiska pamatojuma. Līdz ar to 14.05.2021.¹⁰⁷ Balcia vērsās pie LTAB ar lūgumu pārskatīt iestāšanās naudas apmēra noteikšanas kritērijus.
- 160 LTAB 28.05.2021. sniedza atbildi, informējot Balcia par lēmumu to uzņemt par LTAB biedru, kā arī to, ka LTAB ir veicis iestāšanās naudas aprēķina formulas pārskatīšanu¹⁰⁸ un Balcia līdz 06.06.2021. jāapmaksā iestāšanās nauda 128 599 EUR¹⁰⁹.
- 161 Balcia neveica iestāšanās naudas apmaksu LTAB noteiktajā termiņā (un līdz ar to tika izslēgta no LTAB), atkārtoti vērsās pie LTAB, norādot uz pārskatītās iestāšanās naudas aprēķina trūkumiem un lūdza vēlreiz to pārskatīt.
- 162 LTAB 29.07.2021. atkārtoti lēma¹¹⁰ par Balcia uzņemšanu LTAB biedru sastāvā un noteica tai iestāšanās naudu 137 639 EUR, kura jāiemaksā līdz 07.08.2021. Savukārt 10.08.2021. Balcia tika izslēgta no LTAB¹¹¹, jo tā nebija veikusi iestāšanās naudas samaksu LTAB noteiktajā termiņā. Vēlreiz LTAB 27.01.2022. lēma par Balcia uzņemšanu par LTAB biedru un noteica iestāšanās naudu 106 911 EUR, kura jāiemaksā līdz 07.02.2022.
- 163 Ar 07.02.2022. LTAB biedru lēmumu tika nolemts apturēt LTAB 27.01.2022. biedru sapulces lēmumu daļā par iestāšanās naudas samaksu, atsaukt pilnvarojumu LTAB valdei lemt par

¹⁰⁵ LTAB 10.05.2021. vēstule Nr. 07/02-20/41

¹⁰⁶ Apstiprināts LTAB 20.04.2021. Biedru sapulcē (protokols Nr. 3)

¹⁰⁷ Balcia 14.05.2021. vēstule Nr. 0002/10-01-2021-112

¹⁰⁸ LTAB 27.05.2021. Biedru sapulces protokols Nr. 2

¹⁰⁹ Bez iestāšanās naudas apmaksas līdz 06.06.2021. jāveic arī vienreizējās iemaksas OCTA Garantiju fondā apmaksā.

¹¹⁰ LTAB 29.07.2021. lēmums Nr. 02/02-20/74

¹¹¹ LTAB 10.08.2021. lēmums Nr. 07/02-20/84

Balcia izslēgšanu no biedrības, ja nav saņemta iestāšanās nauda, kā arī piešķirt Balcia biedra tiesības.

- 164 Saistībā ar minēto procesu Balcia skaidroja, ka LTAB noteiktā iestāšanās nauda ir būtisks ieguldījums, kas apdrošināšanas sabiedrībai ir jāveic, lai papildus citiem pakalpojumiem varētu sniegt arī OCTA pakalpojumu. Iestāšanās naudas piemērošana šādā apmērā, Balcia ieskatā, ir uzskatāma par būtisku barjeru ienākšanai OCTA tirgū Latvijas teritorijā.¹¹² Tādējādi iestāšanās naudas noteikšana tik būtiskā apmērā bija uzskatāma par šķērslī dalībai OCTA tirgū Latvijā, būtiski aizkavējot Balcia plānus OCTA pakalpojuma sniegšanā Latvijā. Tāpat, ja Balcia būtu veikusi iestāšanās naudas samaksu, tā, Balcia ieskatā, visdrīzāk, šīs izmaksas kompensētu, paaugstinot OCTA polišu prēmijas.¹¹³ Balcia ienākšana OCTA tirgū tika kavēta vismaz uz laika periodu no brīža, kad LTAB izslēdza Balcia no biedrības (10.08.2021.) līdz LTAB nolēma to vairs nepiemērot attiecībā uz Balcia (07.02.2022.).
- 165 Izvērtējot minēto situāciju, KP secina, ka iestāšanās nauda LTAB noteiktajā apmērā radīja būtisku barjeru jauna tirgus dalībnieka ienākšanai OCTA tirgū Latvijā, turklāt tāda, kas jau Latvijas tirgū darbojas, un tādējādi tā rīcībā ir informācija un izpratne par tirgus apstākļiem un tā darbību. Proti, Balcia ienākšana tirgū tika faktiski kavēta – iestāšanās naudas apmērs kavēja Balcia ienākšanu un darbības uzsākšanu OCTA tirgū Latvijā.
- 166 Vienlaikus no Balcia ienākšanas gadījuma izriet, ka ne tikai pats iestāšanās naudas apmērs atturēja Balcia no ienākšanas OCTA tirgū, bet arī fakts, ka iestāšanās naudas formula nebija pietiekami skaidri definēta, lai to bez interpretācijas varētu vienlīdzīgi piemērot attiecībā uz jebkuru jaunu tirgus dalībnieku. Proti, Balcia norādīja uz dažādām problēmām iestāšanās naudas aprēķina formulā, kuras LTAB arī vismaz daļēji laboja, apstiprinot trešo iestāšanās naudas aprēķina formulu. Vienlaikus LTAB Balcia aprēķinātās iestāšanās naudas summas bija robežās no 176 730 EUR līdz 106 911 EUR (~40 % atšķirība starp lielāko un mazāko Balcia aprēķināto iestāšanās naudu), kas, KP ieskatā, pamato argumentu, ka iestāšanās naudas aprēķina formulās vismaz līdz trešās iestāšanās naudas formulas apstiprināšanai ir pastāvējuši būtiski trūkumi iestāšanās naudas vienlīdzīgai piemērošanai, kas ir veicinājis konkurences ierobežošanu pēc sekām.
- 167 KP ieskatā, nepastāvot iestāšanās naudai, Balcia, visticamāk, netiktu izslēgta no LTAB, jo tā nebija samaksājusi iestāšanās naudu. Proti, iestāšanās nauda LTAB varēja būt viens no iemesliem, kādēļ Balcia neuzsāka darbību OCTA tirgū, kad tā bija plānojusi to darīt. Tādējādi secināms, ka konkurences līmenis tirgū bez Lēmuma, visticamāk, būtu bijis augstāks, nekā kāds tas bija, kamēr Lēmums pastāvēja (tostarp lielāks OCTA pakalpojuma sniedzēju izvēles loks patērētājiem). Minēto pamato arī tas, ka, tiklīdz LTAB iestāšanās naudu vairs nepieprasīja, Balcia tika atkārtoti uzņemta biedrībā un ir uzsākusi OCTA polišu tirdzniecību, kā arī šobrīd ir vērā ņemams tirgus dalībnieks pēc izsniegto polišu skaita un uzņēmuma attīstības dinamikas¹¹⁴.

13. LTAB rīcības radītais konkurences ierobežojums OCTA tirgū Latvijā

- 168 LTAB noteiktā iestāšanās nauda ir uzskatāma par LTAB izveidotu barjeru ienākšanai OCTA tirgū Latvijas teritorijā. Lai gan nav nepieciešams identificēt konkrētu tirgus dalībnieku, kura iekļūšana tirgū tiek apgrūtināta, to ir iespējams izdarīt, proti, iestāšanās nauda atturēja Balcia no ienākšanas OCTA tirgū (skatīt iepriekšējo apakšnodaļu). KP skatījumā, šāda iestāšanās nauda varēja atturēt arī jebkuru citu potenciālo tirgus dalībnieku no ienākšanas OCTA tirgū Latvijā.
- 169 Barjeras ienākšanai tirgū ir viena no tirgus iezīmēm, kas var būtiski ietekmēt potenciālo konkurenci. Būtībā ienākšanas barjeras izpaužas kā dažāda veida šķēršļi, kas apgrūtina

¹¹² Balcia 01.08.2021. vēstule Nr. LV1_1801/10-01-2021-182

¹¹³ Balcia 27.12.2022. vēstule Nr. LV1_1801/10-01-2022-532.

¹¹⁴ Turpat.

komersanta ienākšanu tirgū. Viens no šādiem šķēršļiem ir neatgriezeniskās izmaksas, kas tiek uzskatītas par, iespējams, nozīmīgāko stratēģisko barjeru ienākšanai tirgū. Tās ir izmaksas, kas ir radušās, ienākot tirgū, un tās nav iespējams atgūt, izejot no tirgus, proti, tām nav cita alternatīva vērtība. Dažas neatgriezeniskās izmaksas, kas saistītas ar normatīvo prasību izpildi, lai saņemtu licenci darboties attiecīgajā tirgū, var būt absolūts šķērslis, jo bez šī ieguldījuma, iekļūšana tirgū nemaz nav iespējama.¹¹⁵

- 170 No iepriekš minētā var secināt, ka iestāšanās nauda LTAB šajā lietā ir klasificējama kā neatgriezeniskās izmaksas, kas izpaudās kā absolūta barjera iekļūšanai tirgū, jo bez iestāšanās naudas samaksas nebija iespējams iekļūt OCTA tirgū un uzsākt OCTA pakalpojuma sniegšanu.
- 171 Turklāt, atsaucoties uz LTAB iekšējo saraksti, iestāšanās naudas samaksu LTAB faktiski ir izmantojusi, lai atturētu tirgus dalībnieku no pievienošanās LTAB, kā arī tā no LTAB valdes priekšsēdētāja puses tiek nosaukta par “*ieejas barjerām*”, par ko vajadzētu sūdzēties KP. Tādējādi KP secina, ka paši LTAB darbinieki ir apzinājušies, ka Lēmums bija uzskatāms par nozīmīgu barjeru un varēja kavēt jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu OCTA tirgū Latvijā.
- 172 No teorētiskās perspektīvas nevar pārliecināši apgalvot, ka augstāks tirgus koncentrācijas līmenis nozīmētu arī augstākas vai zemākas prēmijas. Augstāka koncentrācijas pakāpe nozīmētu oligopolistisku tirgus struktūru, ko raksturotu sīva cenu konkurence starp vadošajām apdrošināšanas kompānijām. Vienlaikus augstāks tirgus koncentrācijas līmenis arī veicinātu savstarpēju cenu pielāgošanos. Empīriski ir pārbaudīts, ka Eiropas Savienības valstīs otrais efekts ir dominējošs. Piemēram, tirgus struktūrai izmainoties no 5 uz 4 vienāda izmēra komersantiem, būtu novērojams apdrošināšanas prēmijas palielinājums par aptuveni 2 %. Attiecīgi, arī tirgus struktūrai kļūstot mazāk koncentrētai, būtu novērojams pretējs efekts, proti, būtu novērojams prēmijas samazinājums.¹¹⁶
- 173 Līdz ar to LTAB, atturot jebkuru tirgus dalībnieku no ienākšanas OCTA tirgū Latvijā, iespējams, ir arī radījusi negatīvu ietekmi uz OCTA polišu prēmiju apmēriem. Proti, ja Lēmums nepastāvētu (pretfaktiskā situācija), tirgū darbotos vairāk tirgus dalībnieku ilgāku laika posmu (piemēram, Balcia būtu ienākusi tirgū agrāk), tādējādi tirgus koncentrācijas līmenis vismaz noteiktu laiku būtu bijis zemāks un tas varētu būt atstājis patērētājiem pozitīvu ietekmi uz OCTA polišu prēmijām, proti, tās, iespējams, būtu zemākas. Ievērojot, ka cena ir galvenais, bet ne vienīgais konkurences elements OCTA tirgū, jauni tirgus dalībnieki būtu varējuši atstāt ietekmi arī uz patērētāju izvēles iespējām un inovācijām.
- 174 Vienlaikus KP vērš uzmanību uz EST *T-Mobile* spriedumā norādīto, proti, apņemšanās aizsargāt patērētāju labklājību nenozīmē, ka tikai tāda rīcība, kas ietekmē gala cenu patērētājiem, var būt pretēja LESD 101. panta 1. punktam. EST uzsvēra tirgus struktūras aizsargāšanas svarīgumu, lai aizsargātu konkurenci kā tādu.¹¹⁷ Proti, LESD 101. panta 1. punkts jau pēc formulējuma ir vispārīgi vērsts pret *konkurences* kopējā tirgū nepieļaušanu, ierobežošanu vai izkropļošanu. LESD 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma sašaurināšana, piemērojot to tikai tādām darbībām, kurām ir tieša ietekme uz patērētājiem, šai normai atņemtu lielu daļu tās praktiskās iedarbības. Šādā veidā, aizsargājot konkurenci pašu par sevi (kā institūtu), tiek pastarpināti aizsargāts arī patērētājs. Tādējādi, ja tiek traucēta konkurence kā tāda, ir jāuztraucas arī par negatīvu ietekmi uz patērētājiem.¹¹⁸ Izvērtējot Lietas apstākļus, KP ieskatā, arī tādā gadījumā, ja Lēmums neatstāj negatīvu ietekmi uz OCTA polišu prēmijām, tas noteikti ir atstājis negatīvu ietekmi uz tirgus struktūru, noteiktu laiku atturot Balcia un, iespējams, arī kādu citu potenciālo tirgus dalībnieku no ienākšanas tirgū.

¹¹⁵ Niels G., Jenkins H. & Kavanagh J.. Economics for competition lawyers. Oxford: Oxford University Press, 2016, 137. lpp.

¹¹⁶ Zweifel P., Eisen R. Insurance economics. Springer Science & Business Media, 2012, 337. lpp.

¹¹⁷ EST 04.06.2009. spriedums lietā C-8/08, *T-Mobile*, 38. rindkopa.

¹¹⁸ Ģenerālvokātes Julianas Kokotes 19.02.2009 secinājumi lietā C-8/08, *T-Mobile*, 57.-58., 60. punkts.

- 175 KP ņem vērā arī Finanšu ministrijas kā iestādes, kuras pārziņā atrodas OCTA jautājumi, pausto 16.05.2022. lēmumā Nr. 1.1-7/12/53, ka situācija, kad esošie tirgus dalībnieki var lemt par iestāšanās maksu jaunam tirgus dalībniekam, kam nav iespējas piedalīties lēmuma pieņemšanā, rada konkurences ierobežošanas riskus, tostarp esošajiem tirgus dalībniekiem veidojas interešu konflikts, lemjot par cita tirgus dalībnieka izmaksām ienākšanai tirgū. Tādējādi arī nozares politikas veidotājs ir norādījis, ka LTAB noteiktā iestāšanās nauda var būt konkurenci ierobežojoša, un KP šim Finanšu ministrijas viedoklim piekrist.

14. LTAB rīcības atbilstība LESD 101. panta 1. punktā noteiktajam aizliegumam

- 176 LESD 101. panta 1. punkts nosaka, ka nesaderīgi ar iekšējo tirgu ir aizliegti visi uzņēmumu apvienību lēmumi, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.
- 177 EST praksē ir secināts, ka potenciālā konkurenta atturēšana no ienākšanas konkrētajā tirgū ir uzskatāma par tirgus noslēgšanu un līdz ar to par LESD 101. panta pārkāpumu.¹¹⁹
- 178 Ņemot vērā, ka, KP ieskatā, nav konstatējami objektīvi iemesli, kas attaisnotu Lēmuma obligātu nepieciešamību, LTAB darbības, piemērojot iestāšanās naudu, ietilpst LESD 101. panta 1. punkta tvērumā.
- 179 Izvērtējot Lēmumu, kas radīja faktiskas un varēja radīt arī potenciālas sekas uz jaunu biedru ienākšanu OCTA tirgū Latvijā, OCTA tirgus Latvijā tiesisko un ekonomisko kontekstu, kā arī Lietā konstatētos faktus un pierādījumus, **KP secina, ka Biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” rīcība laika posmā vismaz no 20.04.2011. līdz 16.05.2022., nosakot un piemērojot noteikta apmēra iestāšanās naudu kā priekšnosacījumu dalībai biedrībā, ir kavējusi jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu OCTA tirgū Latvijā un tādējādi ir pretrunā LESD 101. panta 1. punktam.**

VIII ATBILDĪBA

15. Naudas soda piemērošanas vispārējais pamats

- 180 Ņemot vērā KP konstatētos faktus un pierādījumus kopsakarā, kuru izvērtējums sniegts šī lēmuma 179. punktā, KP ieskatā, LTAB darbības atbilst LESD 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma tiesiskajam sastāvam. Pārkāpums izpaužas apstākļi, ka LTAB, kas ir konkurentus apvienojoša tirgus dalībnieku biedrība, rīcība periodā vismaz no 20.04.2011. līdz 16.05.2022., nosakot un piemērojot iestāšanās naudu noteiktā apmērā kā priekšnosacījumu dalībai biedrībā, ir kavējusi jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu OCTA tirgū Latvijā.
- 181 Saskaņā ar KL 28. panta otro daļu *“Par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu Konkurences padome uzliek sodu saskaņā ar šā likuma 12. vai 14. pantu un Ministru kabineta noteikumiem par naudas soda noteikšanas kārtību, kuri izdoti saskaņā ar šā likuma 12. panta piekto daļu un 14. panta ceturto daļu”*.
- 182 KL 12. panta pirmā daļa nosaka: *„Ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 11. panta pirmās daļas pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu”*.
- 183 Atbilstoši taisnīguma principam par katru izdarīto pārkāpumu pārkāpējam jāpiemēro samērīgs sods. Turklāt administratīvā akta izdošana un pārkāpēja sodīšana ir nepieciešama, lai atturētu gan pārkāpēju, gan arī citus tirgus dalībniekus no konkurences tiesību pārkāpuma izdarīšanas. Tādējādi rīcības brīvība naudas sodu noteikšanā ir vērsta uz to, lai mudinātu uzņēmumu rīkoties, ievērojot konkurences tiesību normas¹²⁰.

¹¹⁹ Piemēram, EST 14.04.2011. spriedums lietā T-461/07, *Visa*.

¹²⁰ EST 08.10.2008. spriedums lietā T-68/04, *SGL Carbon AG*, 49. punkts.

- 184 Saskaņā ar KL 12. panta piekto daļu Ministru kabinets izdod noteikumus par naudas soda noteikšanas kārtību. Lai noteiktu naudas soda apmēru, KP vērtē pārkāpumu atbilstoši Ministru kabineta 29.03.2016. noteikumiem Nr. 179 “*Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā, 13. un 14.¹ pantā Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma 5., 6., 7. un 8. pantā paredzētajiem pārkāpumiem*” (turpmāk – Noteikumi Nr. 179) kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 66. panta pirmajā daļā noteiktajiem lēmuma satura noteikšanas pamatprincipiem.
- 185 Ar Noteikumu Nr. 179 3. punktu ir noteikts, ka naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā pilnā noslēgtā pārskata (finanšu) gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas. Atbilstoši Noteikumu Nr. 179 11. punktam, ja KL 11. panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu izdarījusi tirgus dalībnieku apvienība (tostarp biedrība) vai tās amatpersona, naudas sodu uzliek tiem tirgus dalībniekiem, kuri ir apvienības biedri un piedalījušies minētajā pārkāpumā, vai tirgus dalībnieku apvienībai.
- 186 Šajā gadījumā, izvērtējot Lietas apstākļus, kā arī ņemot vērā LTAB kā tirgus dalībnieku apvienības iesaisti un lomu pārkāpumā, KP piemēro naudas sodu tikai LTAB.
- 187 Saskaņā ar LTAB 2022. gada pārskatu¹²¹ LTAB apgrozījums 2022. gadā atbilstoši ieņēmumu un izdevumu pārskata pozīcijai “*Ieņēmumi kopā*” ir 8 298 427 EUR, kas attiecīgi ir izmantojams naudas soda aprēķinam saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 3. punktu.
- 188 KP ieskatā, ievērojot Lietas apstākļus un pārkāpuma smagumu, kas raksturots nākamajā apakšnodalā, nav pamata no ieņēmumiem izdalīt un naudas soda aprēķinā ņemt vērā ieņēmumus, kas ir saistīti ar iemaksām garantijas fondā un iemaksām ceļu satiksmes negadījumu novēršanas pasākumu veikšanai. KP atzīst, ka ar iemaksām minētajos fondos LTAB nav tiesīgs brīvi rīkoties. Vienlaikus, KP ieskatā, ir būtiski ievērot, ka, ja konkurences iestāde uzliek naudas sodu, tam ir jābūt iedarbīgam, samērīgam un atturošam¹²². KP skatījumā, naudas sods, kura aprēķinā par pamatu ir ņemta vien daļa no LTAB apgrozījuma, nebūtu pietiekami iedarbīgs, samērīgs un atturošs, it sevišķi apstākļos, kur tiek skarts viss OCTA tirgus Latvijā un ieguvēji no Lēmuma bija tieši apdrošināšanas sabiedrības.
- 189 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 12. punktu, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu, ilgumu, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

16. Pārkāpuma smagums

- 190 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 13. punktu, nosakot pārkāpuma **smaguma** pakāpi, ņem vērā:
- a) pārkāpuma **veidu**. Pārkāpums šajā Lietuvā īstenots kā LTAB Lēmums. Šāds Lēmums, kas apgrūtina potenciālu konkurentu iekļūšanu kādā konkrētajā tirgū, t. sk., nosakot un piemērojot noteikta apmēra iestāšanās naudu biedrībā, kurā nepieciešams iestāties, lai uzsāktu darbību tirgū, ir pielīdzināms smagākajam aizliegtu vienošanos veidam. Ņemot vērā minēto, lai noteiktu pārkāpuma veidu un tā smaguma pakāpi atbilstoši Noteikumu Nr. 179 14. punktam, naudas sods LTAB nosakāms kā par sevišķi smagu pārkāpumu. Ievērojot minēto un saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 17.5. apakšpunktu, par izdarīto pārkāpumu naudas soda var būt no 1,5 līdz 7 % no LTAB pēdējā pārskata gada neto apgrozījuma;
  - b) pārkāpuma radītās vai iespējamās **sekas**. KP ieskatā, Lēmums ir varējis radīt gan potenciālas, gan ir radījis arī faktiskas negatīvas sekas konkurencei. Potenciālās sekas ir saistāmas ar konkurences mazināšanos OCTA tirgū Latvijā, kas objektīvi varēja rasties, iestāšanās naudai atturot potenciālos tirgus dalībniekus no ienākšanas tirgū. Potenciālo seku rašanās iespējamību, ievērojot iestāšanās naudas aprēķina formulas,

¹²¹ LTAB, Biedrības 2022. gada pārskats. Pieejams: https://www.ltab.lv/wp-content/uploads/2023/04/Gada-parsksts-2022_LTAB.pdf

¹²² EST 14.09.2017. spriedums lietā C-177/16, AKKA/LAA, 68. rindkopa.

pamato tās spēja atturēt potenciālus biedrus no dalības LTAB, kas raksturota šī lēmuma VII nodaļā. Faktiskās sekas ir saistītas ar to, ka iestāšanās nauda kavēja Balcia ienākšanu tirgū, tādējādi noteiktu laika periodu tirgū darbojās mazāks tirgus dalībnieku skaits un tādējādi arī konkurences līmenis tirgū šajā periodā bija zemāks nekā tas varēja būt, ja iestāšanās naudas nebūtu. Gan iespējamās potenciālās, gan arī faktiskās sekas ietekmēja tirgus struktūru, kas, pastāvot augstākam tirgus koncentrācijas līmenim, nekā tas būtu, ja iestāšanās naudas nebūtu, varēja radīt arī negatīvas sekas patērētājiem, proti, samazinātas izvēles iespējas un augstākas polišu prēmijas;

- c) katra iesaistītā tirgus dalībnieka **lomu** pārkāpumā. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 15. punktu un tā apakšpunktiem, izvērtējot pārkāpumā iesaistītā lomu, ņem vērā, vai pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem: tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators; pārkāpumā tirgus dalībniekiem bijusi aktīva vai pasīva loma. KP ieskatā, LTAB ir ieņēmusi aktīvu lomu pārkāpuma izdarīšanā, jo LTAB darbinieki jeb biedrības izpildinstitūcija ir bijusi aktīvi iesaistīta gan iestāšanās naudas formulu izstrādē, gan arī to interpretēšanā un piemērošanā, kā arī grozījumu iniciēšanā un veikšanā. Aktīvo lomu pārkāpuma izdarīšanā raksturo arī tas, ka LTAB ir subjekts, bez kura darbībām Lēmumu īstenot būtu sarežģīti vai neiespējami. Tāpat LTAB darbinieku zinātība par iestāšanās naudu un tās piemērošanu, KP ieskatā, liecina par būtisku lomu pārkāpuma īstenošanā.

- 191 Izvērtējot pārkāpuma smagumu, tā sekas, kā arī LTAB lomu pārkāpumā, LTAB piemērojams naudas sods 3,5 % no pēdējā pārskata gada neto apgrozījuma.

17. Pārkāpuma ilgums

- 192 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 18.1., 18.2. un 18.3. apakšpunktu, ja pārkāpums ilgst vairāk par pieciem gadiem, naudas soda palielinājums nosakāms no 0,5 līdz 1 %.
- 193 Atbilstoši lietā konstatētajam pārkāpums ilgst vismaz no 20.04.2011., kad LTAB biedru sapulcē pieņemts lēmums par iestāšanās naudas formulas noteikšanu, saskaņā ar kuru iestāšanās naudas aprēķins veikts Balcia, kas attiecīgi radīja faktiskas sekas. Vienlaikus nevar izslēgt, ka, iespējams, par pārkāpuma sākumu var noteikt ilgāku periodu, piemēram, periodu no 30.08.2004., kad saskaņā ar statūtiem LTAB bija jāsāk piemērot iestāšanās naudu. Savukārt pārkāpums noslēdzies 16.05.2022., proti, ar brīdi, kad LTAB pārtrauca iestāšanās naudas pieprasīšanu.
- 194 Nosakot pārkāpuma ilgumu, vērtējams, vai LTAB veiktās aizliegtās darbības konkrētajā tirgū uzskatāmas par atsevišķiem pārkāpumiem vai vienotu pārkāpumu, kuru veido turpināta rīcība. Ilgstošas rīcības sadalīšana vairākos pārkāpumos būtu uzskatāma par mākslīgu un nevajadzīgu rīcību¹²³. Rīcībai, kas veido vienu un ilgstošu pārkāpumu ir jāseko kopējam plānam sasniegt ar konkurenci nesaderīgus mērķus¹²⁴. Lai pierādītu dalību vienotā pārkāpumā, ir jāpastāv vispārējam plānam, kam ir vienots mērķis, uzņēmumam apzināti ir jāsniedz ieguldījums šī plāna īstenošanā¹²⁵.
- 195 LTAB Lēmums par iestāšanās naudas noteikšanu ir vērtējama kā vienots pārkāpums, jo LTAB darbības saistībā ar iestāšanās naudas noteikšanu un piemērošanu ir savstarpēji saistītas un nav pamata tās nošķirt atsevišķos pārkāpumos.
- 196 Ievērojot, ka pārkāpums ilgst no 20.04.2011. līdz 16.05.2022. jeb ievērojami ilgāk par pieciem gadiem, naudas soda palielinājums nosakāms 1 % apmērā no pēdējā pārskata gada neto apgrozījuma.

¹²³ EST 16.09.2013. spriedums lietā T-378/10, *Masco v Commission*, 57. rindkopa.

¹²⁴ EST 20.03.2022. spriedums lietā T-21/99, *Dansk Rorindustri v Commission*, 67. rindkopa.

¹²⁵ EST 16.06.2011. spriedums lietā T-211/08, *International removal services*, 35. rindkopa.

18. Atbildību mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi

- 197 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 20.1. apakšpunktu KP kopējo naudas soda apmēru var palielināt, ja pastāv atbildību pastiprinoši apstākļi.
- 198 KP, izvērtējot Lietas materiālus, nekonstatē, ka pastāvētu atbildību pastiprinoši apstākļi saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 20.1. apakšpunktu.
- 199 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 22.1. apakšpunktu KP kopējo naudas soda apmēru var samazināt, ja pastāv atbildību mīkstinoši apstākļi.
- 200 KP norāda, ka LTAB ir sniegusi KP pieprasīto informāciju noteiktajā termiņā un apjomā. Tāpat LTAB ir izpildījusi KP amatpersonu likumīgās prasības procesuālo darbību laikā. Tomēr šie apstākļi nav vērtējami kā atbildību mīkstinoši apstākļi, jo minēto prasību izpilde ir subjekta pienākums.¹²⁶
- 201 KP, izvērtējot Lietas materiālus, nekonstatē, ka pastāvētu LTAB atbildību mīkstinoši apstākļi saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 22.1. apakšpunktu.

19. Naudas soda apmērs

- 202 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 179 16. punktu kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19. punktu noteiktos naudas sodus.
- 203 Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, kopējais naudas sods par LTAB pārkāpumu nosakāms 4,5 % no LTAB 2022. gada neto apgrozījuma, kas bija 8 298 427 EUR. Tādējādi naudas sods LTAB ir nosakāms 373 429 EUR.

20. Naudas soda samazinājums saskaņā ar izlīguma iesniegumu

- 204 Izvērtējot LTAB iesniegto izlīguma iesniegumu (skatīt šī lēmuma 17. rindkopu), KP konstatē, ka LTAB ir pilnībā atzinusi Lietā vērtēto LESD 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu savās darbībās un dalību tajā. Ņemot vērā minēto, KP samazina LTAB aprēķināto naudas sodu par 10 %, galīgo naudas sodu nosakot 336 086 EUR.

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 1. punktu, Konkurences likuma 8. panta pirmās daļas 3. punktu, 12. panta pirmo, trešo un sesto daļu, 27.³ pantu, 28. panta pirmo un otro daļu, Administratīvā procesa likuma 8. pantu, 13. pantu, 14.¹ pantu, 63.¹ pantu un 66. panta pirmo daļu, Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. pantu, Ministru kabineta 29.03.2016. noteikumu Nr. 179 “*Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā, 13. un 14.1 pantā un Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma 5., 6., 7. un 8. pantā paredzētajiem pārkāpumiem*” 3., 12., 13., 14., 15., 16., 17.5., 18.3. punktu, Konkurences padome

nolēma:

- 1) konstatēt Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantā 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” darbībās;
- 2) uzlikt Biedrībai “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” naudas sodu 336 086 EUR (trīs simti trīsdesmit seši tūkstoši astoņdesmit seši *euro*). Uzliktais naudas sods 45 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas jāieskaita valsts budžetā (Valsts kasē

¹²⁶ Par atbildību mīkstinošu apstākli nav uzskatāms tas, ka tirgus dalībnieks ir sniedzis tikai tādu informāciju, kuru KP izpētes gaitā ir pieprasījusi sniegt un kuras sniegšana ir tirgus dalībnieka pienākums. Skatīt Administratīvās apgabaltiesas 02.09.2015. spriedumu lietā Nr. A43017613, *Latvijas Gāze*, 18. punkts, kas atstāts negrozīts ar Augstākās tiesas 14.09.2016. spriedumu lietā Nr. SKA-461/2016.

reģ. Nr. 90000050138, konta Nr. LV78TREL1060001019900, kods: TREL22), norādot šī lēmuma datumu un numuru un 10 dienu laikā pēc naudas soda samaksas paziņojot par to Konkurences padomei.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Pielikumā: apdrošināšanas sabiedrības, kas maksājušas iestāšanās naudu uz 1 lp.

Priekšsēdētājs

Juris Gaiķis

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Apdrošināšanas sabiedrības, kas maksājušas iestāšanās naudu

Apdrošināšanas sabiedrība	AAS izsaka vēlmi iestāties LTAB	LTAB biedru sapulces lēmums par pretendenta uzņemšanu par LTAB biedru	Iestāšanās nauda LTAB		LTAB biedra iekļaušana biedru reģistrā	AAS tiek nodrošināta piekļuve informācijas sistēmām
	Datums (iesnieguma saņemšanas datums LTAB)	Datums	Iemaksas datums	apmērs, EUR	Datums	Datums
Seesam Insurance AS (tā saistību pārņēmējs – “Compensa Vienna Insurance Group” ADB Latvijas filiāle)	23.11.2005.	07.12.2005.	16.12.2005.	42 686.15	21.12.2005.	24.04.2006.
“Baltijas Apdrošināšanas Nams” apdrošināšanas akciju sabiedrība	03.07.2006.	06.07.2006.	10.07.2006.	56 914.87	12.07.2006.	04.09.2006.
“Länsförsäkringar International Försäkringsaktiebolag” (vēlāk – GF Försäkringsaktiebolag) (tā saistību pārņēmējs – Akcine draudimo bendrove “Gjensidige” Latvijas filiāle)	04.06.2008.	20.06.2008.	03.07.2008.	111 899.19	17.07.2008.	04.12.2008.
Swedbank P & C Insurance AS Latvijas filiāle	24.03.2010.	26.03.2010.	02.04.2010.	161 931.35	08.04.2010.	19.04.2010.
“Compensa Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group” (vēlāk – “Compensa Vienna Insurance Group” ADB Latvijas filiāle)	22.03.2012.	30.03.2012.	10.04.2012.	149 603.59	12.04.2012.	16.04.2012.
Uzdaroji akcine bendrove draudimo kompanija “PZU Lietuva” (tā saistību pārņēmējs – Apdrošināšanas akciju sabiedrība “BALTA”)	05.12.2012.	21.12.2012.	09.01.2013.	142 852.06	09.01.2013.	09.01.2013.
			KOPĀ:	665 887.21		

Avots: Inspekcijās iegūtā informācija